

Univerzita Karlova
Pedagogická fakulta

BAKALÁŘSKÁ PRÁCE

2019

Lucie Dvořáková

Univerzita Karlova
Pedagogická fakulta

Katedra pedagogiky

BAKALÁŘSKÁ PRÁCE

Důvody umístění dětí do vybraného dětského domova se školou

Reasons for placing children in the Children's Home with the School

Lucie Dvořáková

Vedoucí práce: Ph.Dr. Jaroslava Hanušová, Ph.D.
Studijní program: Specializace v pedagogice (B7507)
Studijní obor: Biologie – Výchova ke zdraví

Rok odevzdání: 2019

Odevzdáním této bakalářské práce na téma Důvody umístění dětí do vybraného dětského domova se školou potvrzuji, že jsem ji vypracovala pod vedením vedoucího práce samostatně za použití v práci uvedených pramenů a literatury. Dále potvrzuji, že tato práce nebyla využita k získání jiného nebo stejného titulu.

Praha, 2019

Poděkování

Chtěla bych na tomto místě poděkovat vedoucí mé bakalářské práce Ph.Dr. Jaroslavě Hanušové, Ph.D. za ochotu, vstřícnost, cenné rady, věcné připomínky a za veškerý čas, který mi věnovala při zpracování této práce. Mé velké díky patří celé mojí rodině za jejich trpělivost a podporu nejen při psaní bakalářské práce, ale i během celého studia.

ABSTRAKT: Bakalářská práce „Důvody umístění dětí do vybraného dětského domova se školou“ je zaměřena na zjištění a analyzování důvodů umístění dětí do Dětského domova se školou v Sedlci-Prčici, pobývajících či umístěných v DDŠ v jedné rodinné skupině v období od 1.7. 2017 do 31.12. 2017. Teoretická část je zaměřena na vymezení terminologických pojmů souvisejících s popisovanou problematikou, jako například ústavní a ochranná výchova, zařízení pro výkon ústavní a ochranné výchovy, význam rodiny a její funkce, apod. Praktická část bakalářské práce se věnuje průzkumovému šetření uskutečněného pomocí studia spisové dokumentace dětí a rozhovoru s nimi. Rozhovor byl zaměřen na příběhy dětí, díky kterým se mohla vytěžit data i jejich subjektivní představy o nejčastějších důvodech vedoucí k realizaci ústavní nebo ochranné výchovy v Dětském domově se školou v Sedlci - Prčici. Rozhovory byly prováděny v přirozených podmínkách dětí a v práci jsou doslovně přepsány. Záměrem práce je vytvoření uceleného obrazu o problematice ústavní výchovy týkající se vybraného dětského domova se školou. Výsledkem šetření je zjištění, že příčiny umístění se u jednotlivých respondentek, vyplývající jak rozbořením dokumentace, tak rozbořením rozhovoru, shodují. Prvotní nesnáz vychází z rodiny, tedy špatné sociální podmínky, dysfunkční či naprosto nefunkční prostředí rodiny. U všech oslovených respondentek se objevuje rizikové chování (sociálně patologické jevy), jako například záškoláctví, drogová závislost, alkoholismus, pohyb v závadové partě, agresivita, vulgarita, trestná činnost a další, jež narušují rodinné vztahy.

KLÍČOVÉ POJMY: Ústavní výchova, školská zařízení pro výkon ústavní výchovy, rodina, poruchy chování.

ABSTRACT: The bachelor thesis "Reasons for Placement of Children in a Selected Children's Home with a School" is focused on finding and analyzing the reasons for the placement of children in the Children's Home with a school in Sedlc-Prčice, staying or staying in DDS in one family group from 1.7. 2017 to 31.12. 2017. The theoretical part focuses on the definition of terminological concepts related to the described problems, such as constitutional and protective education, facilities for the exercise of constitutional and protective education, the importance of the family and its function, etc. The practical part of the bachelor thesis is devoted to the survey carried out by means of study documenting children and interviewing them. The interview was focused on children's stories, thanks to which the data and their subjective ideas could be extracted on the most frequent reasons leading to the implementation of institutional or protective education in the Children's Home with the school in Sedlc - Prčice. The interviews were conducted in the natural conditions of children and are literally rewritten at work. The aim of the thesis is to create a comprehensive picture of the issue of institutional education concerning the selected children's home with the school. The result of the survey is the finding that the reasons for the placement of individual respondents, resulting both from the analysis of the documentation and from the discussion of the interview, coincide. The primary concern is family, ie poor social conditions, dysfunctional or completely dysfunctional family environment. For all respondents, risk behaviors (socially pathological phenomena) such as truancy, drug addiction, alcoholism, movement in a defective part, aggression, vulgarity, criminal activity and others that interfere with family relationships appear.

KEY CONCEPTS: Constitutional education, school facilities for institutional education, family, behavioral disorders

Obsah

Obsah.....	7
Úvod	8
1. Rodina	10
1.1 Funkce rodiny.....	10
1.2 Význam výchovy, působení sociálního prostředí na jedince	13
1.3 Funkčnost rodiny	14
2. Institucionální výchova	16
2.1 Ústavní výchova.....	17
2.2 Ochranná výchova.....	17
2.3 Školská zařízení pro výkon ústavní a ochranné výchovy.....	18
2.3.1 Diagnostický ústav	19
2.3.2 Dětský domov	20
2.3.3 Dětský domov se školou	22
2.3.4 Výchovný ústav.....	22
2.4 Poruchy chování dítěte jako výchovný problém vedoucí k umístění do institucionální péče	24
2.4.1 Klasifikace poruch chování	25
2.4.1.1 Klasifikace poruch chování dle stupně společenské závažnosti.....	26
2.4.1.2 Klasifikace poruch chování podle 10. revize Mezinárodní klasifikace nemocí	27
2.4.2 Projevy poruch chování.....	28
3. Praktická část.....	30
3.1 Cíl praktické části bakalářské práce	30
3.2 Metody šetření.....	30
3.2.1 Sekundární analýza dat.....	30
3.2.2 Rozhovor	30
3.2.3 Charakteristika sledovaného souboru a zařízení	31
3.3 Výsledky šetření.....	32
3.3.1 Výsledky analýzy dokumentace.....	33
3.4.2 Rozhovory	46
Diskuze k výsledkům vlastního šetření a návrh řešení.....	62
Závěr.....	68
Seznam použitých informačních zdrojů.....	70

Úvod

Záležitost ústavní a ochranné výchovy, a hlavně problém důvodů umístování dětí s ústavní nebo ochrannou výchovou do dětského domova se školou je téma, kterým se budeme zabírat v bakalářské práci.

Orientujeme se zejména na Dětský domov se školou v Sedlci-Prčici, kde je vzato v úvahu vlastní zkušenost v práci s těmito dětmi a mladistvými.

Jedinci umístované do dětských domovů se školou to ve svém životě nemají lehké. Přemístění z přirozeného rodinného prostředí do zařízení je pro ně obrovskou změnou, na kterou všichni jedinci jaksi reagují. Tato zkušenost může výrazně ovlivnit jejich budoucnost.

V současné době je problematika dětí vyjmutých z rodinného prostředí velmi ožehavé téma. Většina lidí si určitě pokládá otázku, proč k něčemu takovému v naší společnosti vůbec dochází. Proč mladiství nalézají zálibu v užívání drog a v trestných činech? Důvodů může být celá většina. Ve většině případů je zásadním problémem rodina, ve které není dítěti dopřáno dostatečné rodinné zázemí, dítě je opětovaně svědkem hádek a potyček, opilostí matky, otce či obou, domácího násilí a podobně. Dítě častokrát utíká od reality, vyhledává vlastní výhodnější svět, který mu uskuteční jeho snění. Ve většině případů si takový jedinec nalézá okruh přátel, kterými je snadno a častokrát zmanipulován například k trestnému jednání.

V současné společnosti platí, že kdo má peníze, má i ve společnosti moc a vliv. Jak se ale s tím vyrovná třeba jedenáctiletý chlapec či dívka? Těmto dětem stačí mít spolužáka, který nosí značkové oblečení, má nejnovější telefon a na oběd nechodí do školní jídelny, ale někam do KFC. Toto je tendence současné doby, se kterou se jedinec seznamuje také prostřednictvím sociálních sítí, televize, vrstevníků. Většině jedinců tento životní styl není umožněn nejenom z důvodu nedostatku peněz, ale i z důvodu rozdílných názorů rodičů, což by mohlo být prvním krokem na cestě k výchově ústavní. Drobné krádeže doma, ve škole i v obchodech jsou tím počátkem, a pokud to dítěti vše prochází, nároky i potřeby se zvyšují, tedy „s jídlem roste chuť“. Jedinec tak poznává tajemství záškoláctví, líbí se mu, že díky krádežím má vše, o čem sní, včetně peněz, začíná konzumovat a experimentovat s návykovými látkami, gamblerstvím.

V mnoha situacích je pak tento jedinec na základě soudního rozhodnutí situován do institucionálního zařízení etopedického typu, kde je vykonávána formou internátní péče ústavní či ochranná výchova. Ovšem před umístěním jedince do tohoto typu zařízení je povinností soudu prozkoumat, zda výchovu jedince nelze zajistit náhradní rodinnou péčí, která má přednost před výchovou ústavní. Cílem jejich pobytu v zařízení je eliminace problémů, díky kterým se zde ocitli. Snahou zařízení je návrat dítěte do jeho přirozeného prostředí, ukázat mu správnou cestu životem, pokusit se ho naučit základní společenské postoje a normy, vychovat z něj slušného a samostatného člověka.

Motivací k výběru tématu je souvislá pedagogická praxe v Dětském domově se školou v Sedlci-Prčici. Při praxi jsem získala cenné informace pro tuto bakalářskou práci nejenom zkušeností získanou při práci s dětmi a mladistvými různého věku či poruch, ale i mi byla umožněna účast na úvodním pohovoru s přijímaným dítětem. Veškeré své postřehy a poznatky jsou mi velkým přínosem a výhodou pro tuto práci.

Bakalářská práce je rozdělena na dvě části, a to část teoretickou, a část praktickou.

V teoretické části krátce vyjasníme pojmy týkající se námětu práce, například školská zařízení, rodina, ústavní a ochranná výchova, ale také poruchy chování, které se u jedinců mohou vyskytovat.

V praktické části seznámíme se zařízením Dětského domova se školou v Sedlci-Prčici, načrtneme příčiny umístění do tohoto dětského domova se školou, vyličíme a identifikujeme faktory nejčastěji se podílející na umísťování jedinců v zařízení pomocí šetření uskutečněného prostřednictvím studia spisové dokumentace dětí a jejich příběhů zaměřených na zjištění nejčastějších příčin vedoucích k nařízení a realizaci ústavní nebo ochranné výchovy v Dětském domově se školou v Sedlci-Prčici.

1. Rodina

Pro většinu z nás představuje rodina nezbytnou součást a stěží substituovanou (nahraditelnou) sociální institucí. Formulování rodiny je dosti složité, neboť v každé odborné literatuře se od sebe třeba i nepatrně, avšak přesto liší.

Od začátku svého života je pro každou bytost důležité sociální zázemí, které nalézá ve své rodině (Vágnerová, 2005). Rodina je prvním kontaktem jedince se společností. V jejím nitru vznikají reciproční citové vazby a emocionální vztahy ovlivňující člověka na celý jeho život. S vidinou toho, že všichni se jednou musíme do společnosti vmísit a tím nejdříve mezi cizí lidi, by měla rodina na vstup do společenského života dítě řádně připravit. Dítě se proto od jedinců patřících do jeho rodiny učí jistému modelu chování, a to poté předává dál jako své vlastní dispozice či sklony. Rovněž se setkává s hlavní stupnicí hodnot (Jedlička, 2004).

Vojtová (2013) popisuje rodinu jako nejdůležitější primární skupinu společnosti, která má zásadní vliv na osobnost, vývoj i chování jedince.

Podle Matouška (2011) je významná kvalitní vazba mezi matkou a dítětem, pak i otcem a ostatními členy rodiny, neboť jsou klíčovým faktorem osobnostního vývoje. Rodiče by měli být dítěti vždy dostupné a hlavně spolehlivé. Jestliže jsou narušeny vazby, rodinná atmosféra je chladná, bez většího projevu zájmu o dítě. Časem může dojít u mladistvých k delikventnímu nevhodnému chování. Tudíž pro dítě je hlavním socializačním prostředím rodina, ve které formuje své chování a učí se chápat normy.

Stodůlková se Zapletalovou (2011) považují rodinu i za místo, kam je možné se vždy vracet nejenom z důvodu odpočinku, ale také pro radu i pomoc při řešení problémů či situací.

1.1 Funkce rodiny

Podle Rozsypalové (2003) rodina představující hlavní článek společnosti by měla naplňovat nejenom základní potřeby pro život všech svých členů, nýbrž také potřeby komunikace i sociálního styku, jistoty i lásky, vzájemné pomoci. Rovněž by měla utvářet podmínky pro uspokojování jak krátkodobých, tak i dlouhodobých cílů, podmínky pro uskutečňování cesty životem či hledání významu života.

Poslání rodiny ve společenství lidí i její důležitost jak pro společnost, tak i pro jednotlivce se zakládá na faktu, že by rodina měla splňovat velké spektrum úkolů čili funkcí (Procházka, 2012).

Jak je již výše uvedeno, rodina tvoří základní buňku společnosti, má značný význam na rozvíjení jedince, ale i současně celé společnosti, proto je třeba zmínit její podstatné funkce, jež má.

Mezi nejzákladnější funkce rodiny podle Krause (2014) patří:

- *biologicko-reprodukční funkce*
 - je významná nejenom pro společnost jako celek, ale zejména pro jedince tvořící rodinu
 - aby se společnost zdárně rozvíjela je zapotřebí stabilní reprodukční základna, tudíž je třeba narození takového počtu dětí, aby takového vyhlídky naplnily
- *sociálně – ekonomická funkce*
 - členové rodiny se včleňují do výrobního i nevýrobního pole působnosti v rámci výkonu nějakého povolání
 - rodina se rovněž sama stává důležitým spotřebitelem, na kterém je velmi značně závislý trh
 - při porušování ekonomické funkce dochází k hmotnému nedostatku v rodině, což bývá dopadem nezaměstnanosti, ale také rovněž zvyšováním nákladů rodiny
- *sociálně – výchovná*
 - pro dítě znamená první sociální skupinu, ve které se učí uzpůsobovat se životu, základní návyky a styly chování obvyklé ve společnosti
 - hlavním úkolem je příprava dětí a mladistvých na vstup do realistického života
- *ochranná funkce* (pečovatelská, zaopatřovací)
 - spočívá v zajištění životních potřeb nejenom dětí, ale i všech členů
 - zejména dospělí členové rodiny plní profesní povinnosti, nároky a požadavky rodiny
 - rodina by si měla udělat čas na relaxaci, odpočinek a zábavu
 - rodiče i děti plní své povinnosti, úkoly v domácnosti si dělí mezi všechny členy, všichni se na základě svých možností a po vzájemné dohodě podílí na jejím chodu

- *emocionální funkce*
 - pro rodinu představuje hlavní a nikým či ničím nezastoupená funkce. Nikdo a nic nedokáže vytvořit takové a tak potřebné emocionální zázemí, pocit jistoty a bezpečí, lásky, podpory a pomoci.
- *rekreační, relaxační a „zábavná“ funkce*
 - rodina by měla pamatovat na relaxaci, zábavu a rekreaci. Aktivitu zmíněného typu platí pro všechny členy rodiny, obzvlášť pro děti mají největší význam.

Procházka (2012) i Havlík (2002) mají stejný názor na funkce rodiny, jež jsou úzce recipročně propojené. Procházka (2012) navíc dodává, že všechny funkce jsou základem harmonie či disharmonie rodiny.

O hlavních funkcích rodiny ve vztahu k dítěti se ve svých knihách zabývají i Helus (2007), Matoušek (2008) či další. Podle nich rodina naplňuje základní potřeby dítěte pro jeho život a zároveň i potřebu náležet do důvěryhodných mezilidských vztahů plných lásky.

Od narození dítěti skýtá místo pro aktivní vyjadřování, sebeuplatnění či spolupráci s ostatními. Postupem času rodina učí dítě vážit si a mít vztah k věcem, jež rodina vlastní. Dítěti poskytuje příklady i vzory pro chování se či jednání v nejrozmanitějších situacích, poskytuje mu počáteční prožitek sebe sama jako dívky či chlapce, poskytuje mu rozvoj uvědomění si svých povinností, ale rovněž také rozvoj úcty, taktosti i zodpovědnosti. Dále dítěti napomáhá začleňovat se do mezigeneračních vztahů, napomáhá mu vzbuzovat jeho představu o rozlehlém okolí. Pro dítě i všechny své členy je také útočištěm při jakékoliv životní bezradnosti. Dále zmiňují ještě další funkce, jež by rodina měla plnit, a to vztahovou oporu či jistotu dospělých osob, ekonomickou pomoc všem členům rodiny, podporu socializace.

Všechny funkce vypovídají ve prospěch, blaho a prosperitu rodiny a jejího výhodnějšího postavení ve společnosti.

Rodina, svým obrovským vlivem působí nejenom na společnost, jak vypadá, ale také na jedince, na jeho vývoj osobnosti. Poskytuje mu pocit sounáležitosti a bezpečí, pocit, že někam patří. Zaručuje život budoucích generací. Proto je třeba rodinu chránit a podporovat (Helus, 2007; Matoušek, 2008).

Vyrůstat a žít ve funkční rodině, ať už biologické či náhradní, je tím nejlepším zájmem dítěte. Rodina a rodinné prostředí totiž představuje bezprostřední, přirozené prostředí, v němž je možné zabezpečit zdravý rozvoj dítěte (Matoušek, 2008).

Sobotková ještě doplňuje, že rodina, respektive kvalita rodinného zázemí, představuje a hraje ve vývoji dítěte zásadní klíčovou roli (Sobotková, 2014).

1.2 Význam výchovy, působení sociálního prostředí na jedince

Význam výchovy pro existenci jedince nelze zpochybnit. Jedná se o takový druh lidské činnosti, jejímž cílem je vytváření tělesných a psychických vlastností jedince. Výchovou se vytváří osobnost jedince, nikoli jen morálka, ale rovněž návyky, postoje či zvyky. Díky výchově a vzdělávání se působí na rozumovou stránku osobnosti (Průcha, 2003).

Mezi důležité činitele výchovy a vzdělávání patří rodina a sled výchovně vzdělávacích organizací.

S výchovně vzdělávacím procesem souvisí socializace jedince. Socializace značí proces, při kterém dochází k začleňování jedince do sociálního, společenského prostředí. Probíhá po celý život. Nejenom působením sociálních vlivů se u člověka rozvíjí osobnost, ale rovněž i tím, jakým způsobem jedinec na tyto vlivy reaguje, zvládá a mění je či se s nimi vyrovnává (Průcha, 2003).

Mezi sociální prostředí podle Průchy, Walterové, Mareše (2003) patří všechny stavy, jevy, vztahy, ale i procesy obklopující jedince jak v rodině, společenské vrstvě, sociální skupině, tak i v celé společnosti. Jedná se o všechny vlivy druhých lidí či skupin, se kterými se jedinec ve společnosti střetává, ale rovněž i o vlivy působící na průběh a výsledky výchovně vzdělávacího procesu.

Důležitým představitelem primární socializace je rodina, jež je zároveň zprostředkovatelem působení dané kultury. Záměrem rodinné výchovy je zasvětit jedince do náležitého kulturního prostředí, aby se v tomto prostředí plném společenských symbolů i standardů dokázal orientovat.

Na vliv rodiny i výsledky primární socializace navazuje další společenská instituce, a tou je škola (Kraus, 2001).

Socializace je podle Nakonečného (2004) proces sociálního učení, jež má u jedince speciální formy – učení na základě negativního i pozitivního modelu, učení na podkladě vnitřních trestů i odměn, napodobování na podkladě identifikace.

Socializace sekundární jedince připravuje na jeho roli ve společnosti. Nastává v dětství (po třetím roce života) a pokračuje do dospělosti. Zodpovědnost spočívající dříve na rodině, je

nyní záležitostí dalších faktorů socializačních, jako jsou věkové skupiny, školy, organizace, místo pracoviště, ale i média (Giddens, 2013).

Socializace terciární se uskutečňuje v dospělém věku a znamená přejímání, které jedinec stále uskutečňuje v interakci se svým okolím (Výrost, 2008).

Socializace může být i nezáměrná, kdy jedinec sleduje rodiče i jiné sociální vzory v neformálních situacích. Záměrná socializace značí záměrné úsilí jak rodičů, tak všech ostatních činitelů nejenom vychovávat, ale i vyučovat a ovlivňovat (Nakonečný, 2004).

1.3 Funkčnost rodiny

Rodina, rodinné prostředí tedy představuje první model lidského spolužití a mezilidských vztahů, s kterým se dítě střetává, který formuje jeho vývoj. Na rozvoj dítěte má zcela zásadní vliv. Dokonce tak veliký, že utváří jeho budoucí vztah k lidem, jeho schopnost milovat, přejímat naprosto přirozeně způsoby chování od rodičů, prarodičů nebo starších sourozenců. Na dítě působí příklady, jež kolem sebe vidí, a to příklady dobré i špatné. Je-li dítě rodiči chváleno, naučí se chválit a povzbuzovat. Dítě, jež je káráno, se naučí kritizovat.

V případě poruchy rodiny, čili v situaci, kdy rodina z jakéhokoliv důvodu své funkce a základní požadavky dané právními i společenskými normami neplní, jako například poruchy při zařazení do společnosti (porucha socializace), ale také selhání členů rodiny, může vést k poruše funkcí rodiny, jež mohou nabývat různé intenzity a mohou být vratné, ale i nevratné. Rodiny je možné proto dělit dle jejich funkčnosti (Bechyňová, 2011).

Funkčnost rodinného systému dělíme:

- funkční rodina – zajišťuje dobrý vývoj dítěte, rodina nemá žádné problémy
- problémová rodina – vyskytuje se závažnější porušování některých nebo všech funkcí, avšak rodinný systém a vývoj dítěte vážněji neohrožují
 - problémy řeší rodina vlastními silami či jednorázovou nebo krátkodobou pomocí z venku
- dysfunkční rodina – rodina vážně porušuje některé nebo všechny funkce rodiny, jež následně poškozují či ohrožují rodinu v celku, ale hlavně prospěch a vývoj dítěte
 - situaci rodina sama nezvládá, zde jsou zapotřebí opatření z venku, tzn. sanace pro rodinu

- afunkční rodina – porušování je již takového rázu, kdy rodina svůj základní úkol neplní a dítěti škodí, ale také ho ohrožuje v jeho životě (Dunovský, 1999; Kraus, 2015; Matoušek, 2007).

Podle výše zmíněných i dalších autorů je úkolem a posláním rodiny plnit všechny své funkce a zabezpečovat si tím zdravý a neporušený rodinný vývoj. Měla by poskytovat zdroj podpory pro všechny své členy, neměla by být zdrojem stresu. Měla by se zejména orientovat na osobní úspěch a rozvoj, na osobní uspokojení.

Pokud se rodina jeví jako dysfunkční či afunkční, dochází u ní k jejímu rozkladu, začínají se u ní objevovat poruchy, v jejichž důsledku je pak ohrožena socializace i vývoj jedince. Tyto jedinci mohou mít v důsledku zanedbávání péče ze strany rodičů problémy se sebeovládáním, problémy v mezilidských vztazích, mohou být neohleduplní k druhým, mohou mít nedostatek sociální citlivosti, mohou být neschopni přijmout za své jednání odpovědnost (Dunovský, 1999; Kraus, 2015; Matoušek, 2007).

2. Institucionální výchova

Vychovávat dítě a pečovat o jeho šťastný vývoj je zejména pravomocí a úkolem rodičů, zejména obou rodičů, kteří mu poskytují péči s láskou a naplňují mu veškeré jeho potřeby pro život. Od pradávna byla rodina prvním a většinou i jediným zdrojem podpory.

Podle Matouška (2003), Miovského (2010) i dalších autorů je rodina nenahraditelná a jedinečná instituce, propojující zaujetí i zájmy dospělých ku prospěchu dětí. Podle nich nemůže dítě dosáhnout základního pocitu jistoty, bezpečí a důvěry bez pocitu důvěry v nejbližších lidech. Pokud je však výchova dítěte a péče o něj ohrožena, nastupuje stát se svými postupy či prostředky jako ochránce zájmů dítěte. Většinou se používají opatření či služby posilující schopnost rodiny řešit problém, ale rovněž i chránit celistvost vazeb uvnitř rodiny, například služby rodinám poskytované přímo v jejich rodinném prostředí.

V případě, že výchova dítěte je skutečně narušena a žádná další výchovná opatření nepřispívá k napravení či ze závažných důvodů nejsou rodiče schopni zabezpečit výchovu dítěte, může být dítěti soudem nařízena ústavní výchova. Ovšem před nařízením ústavní výchovy musí soud prošetřit, zda by nebylo možné dítěti zajistit výchovu náhradní rodinnou péčí, která má přednost před výchovou institucionální. Institucionální čili ústavní výchova znamená poskytování nejenom výchovy a vzdělávání, ale také úplné zaopatření dítěte ve školských institucích pro výkon ústavní či ochranné výchovy nebo předběžných opatření i v případě poskytování služeb preventivně výchovné péče (Matoušek, 2003; Miovský, 2010).

Dle Matouška (2003) je v České republice v systému náhradní výchovy velice výrazně zastoupena institucionální forma výchovy, která se odborně označuje jako výchova ústavní a ochranná, jež se nařizuje či ukládá soudem jedincům s poruchami chování. Tito jedinci jsou umístěny do školských zařízení speciálně zřízených pro výkon ústavní i ochranné výchovy (Matoušek, 2003).

Zásadní problém u jedinců umístěných v těchto školských zařízeních čili v ústavní péči spočívá podle Fishera a Škody (2014) v nedostatku podnětů, jakých se dostává dětem v rodině fungující. Nedostává se jim pevná osobní identita i modelové chování samozřejmé v rodinné struktuře, chybí jim trvalost mezilidských vztahů. Problémem ústavní péče je však ta skutečnost, že institucionální výchova nemůže za rodinu plnit funkci emocionální.

2.1 Ústavní výchova

Ústavní výchova je výchovné opatření navrhované orgánem sociálně-právní ochrany dětí a schválené soudem s ohledem na potřebu zdravého vývoje, potřebného vzdělání dítěte a řádné výchovy. V České republice je právně upravena zákonem č. 109/2002 Sb., Nařizuje se většinou ve věku od 3 do 18 let věku, eventuálně zletilé osobě do 19 let v případě, kdy výchova jedince je vážně narušena, ohrožena a další výchovná opatření nevedla k napravení nebo pokud rodiče náležitě o dítě nepečují nebo z relevantních důvodů výchovu nemohou zajistit a jiná možnost výchovy není dosažitelná či se nejeví jako vhodná, ale také dětem, kterým rodiče či jiní zákonní zástupci chybí (Matoušek, 2008; Holub, 2011).

V případě nařízení ústavní výchovy, musí soud přinejmenším jednou za tři měsíce přezkoumat trvání důvodů pro nařízení tohoto opatření a zjistit možnost, zda dítěti by nebylo možné zajistit náhradní rodinnou péči. Od příslušného orgánu sociálně-právní ochrany dětí si za tímto účelem vyžádá zprávy, obstará si vyjádření dítěte, tedy pokud je toho dítě pro svůj věk a rozumovou vyspělost schopné, a vybídne rodiče k vyjádření stanoviska (Holub, 2011).

Ústavní výchova má podle zákona č. 109/2002 Sb. preventivně výchovný účel. Každému dítěti zajišťuje právo na vzdělání a výchovu, rozvíjí jeho citovou stránku osobnosti, podporuje sebedůvěru, poskytuje dítěti aktivní účast na dění ve společnosti. Musí s ním být zacházeno v zájmu jeho plného i harmonického rozvoje se zřetelem na potřeby jeho věku.

2.2 Ochranná výchova

Vedle výchovy ústavní může soud nařídit tzv. výchovu ochrannou. Od ústavní výchovy se liší tím, že se jedná o opatření ochranné, jež může být soudem uloženo podle § 21 zákona č. 218/2003 Sb., o soudnictví ve věcech mládeže.

Dle zákona č. 218/2003 Sb., o soudnictví ve věcech mládeže i dle Kukly (2016) se ukládá ochranná výchova v občanskoprávním řízení dítěti od 12 – 15 let za spáchání činu jinak trestného. V trestním řízení se ukládá jedincům od 15 – 18 (19) let za činy u dospělých posuzované jako trestné (podle § 6 zákona 218/2003 Sb., O soudnictví ve věcech mládeže se tento čin nazývá provinění). Podle nařízení uloženého soudem v občanskoprávním

řízení nebo také v trestním řízení, je dítě umístěno do školských institucí určených k ochranné výchově.

Zákon 218/2003 Sb., O soudnictví ve věcech mládeže shodně jako zákon č. 40/2009 Sb., trestní zákoník udávají, že ochranná výchova (vedle zabezpečovací detence, ochranného léčení, zabránění věci či jiné majetkové hodnoty) je jedním z ochranných opatření ukládaným soudem.

Soud může uložit ochrannou výchovu v případě, že je splněna jedna ze tří zákonem stanovených podmínek. Jedná se o případy, kdy dosavadní výchova mladistvého byla zanedbána nebo kdy o jeho výchovu není odpovědně postaráno či nevyhovující jeho prostředí, ve kterém žije (zákon 218/2003 Sb. O soudnictví ve věcech mládeže).

Úmyslem tohoto ochranného opatření je pozitivní ovlivnění celkového rozvoje mladistvého a ochrana společnosti před pácháním jeho provinění. Cílem je kladně ovlivnit sociální, mravní i duševní vývoj mladistvého. Hlavním cílem uložení je adekvátní reakce na předcházení opakování a na páchání protiprávního jednání. Za primární se považuje výchovné působení na tyto jedince, jejich ochrana a dozor před škodlivými vlivy, obnova jejich sociálního zázemí. Uložení tohoto opatření znamená odejmutí jedince z výchovy rodičů a jeho umístění do výchovného kolektivu s přísnějším režimem. Lze ji uložit i v případech, kdy jiné, méně intenzivní prostředky výchovy už nemají naději na úspěch (Hendrych, 2009).

Ochranná výchova, její uložení, trvá tak dlouho, dokud nedojde k nápravě, nejdéle však do dovršení 18. roku mladistvého. Ovšem stejně jako výchova ústavní může být v mimořádných případech prodloužena do devatenácti let. Ochranná výchova je uskutečňována ve školských zařízeních pro výkon ochranné výchovy – dětské domovy se školou, výchovné ústavy (Vojtová, 2010).

Podle Zákona č. 333/2012 Sb. (novela zákona č.109/2002 o výkonu ústavní výchovy nebo ochranné výchovy ve školských zařízeních a o preventivně výchovné péči ve školských zařízeních) se ochranná výchova uskutečňuje i v diagnostickém ústavu.

2.3 Školská zařízení pro výkon ústavní a ochranné výchovy

System zařízení pro výkon ústavní a ochranné výchovy upravuje zákon č.109/2002 Sb.,

o výkonu ústavní a ochranné výchovy ve školských zařízeních a o preventivně výchovné péči ve školských zařízeních. Jedinci do těchto zařízení přicházejí na základě rozhodnutí soudu o ústavní, případně o ochranné výchově nebo předběžného opatření.

Podle Vojtové (2010) zařízení poskytuje jedincům ve věku od 3 do 18 let (případně do 19 let) plné přímé zaopatření, včetně výchovy a péče, kterou by jedincům za jiných okolností měli poskytnout rodiče. Především jim poskytuje stravování, ošacení a ubytování. Mimo jiné jsou jim také hrazeny zdravotní prostředky a nezbytné léky, které nehradí zdravotní pojišťovna, dále učební pomůcky a jiné náklady na vzdělání, neboť umístěním jedince do zařízení není dotčena povinnost školní docházky, je jim zajištěna příprava pro výkon budoucího povolání vytvořením dostatečně příznivých předpokladů pro studium v oblasti jak základního, středního či vyššího odborného vzdělávání, tak i v pracovních poměrech. Rovněž od zařízení dostávají kapesné či osobní dary.

V zařízeních je pro práci s dětmi základní organizační jednotkou výchovná nebo rodinná jednotka. Speciální pozornost je věnována při umisťování dětí se zdravotním postižením, při umisťování nezletilých dívek, které jsou těhotné, nezletilých matek s jejich dětmi, ale také dětí vyžadující režim výchovně léčebný (zákon 109/2002 Sb.).

2. 3.1 Diagnostický ústav

Podle Slovníku speciální pedagogiky je diagnostický ústav „jedno ze školských zařízení pro výkon ústavní a ochranné výchovy“ (Valenta, 2015, st. 228), které zřizuje Ministerstvo školství, mládeže a tělovýchovy. Do diagnostického ústavu se umisťují děti s nařízeným předběžným opatřením, nařízenou ústavní výchovou nebo uloženou ochrannou výchovou na dobu maximálně 8 týdnů (Valenta, 2015), ale také rovněž se zde umisťují jedinci na žádost rodičů, tedy na pobyt dobrovolný. Většinou jedinci do ústavu však přichází na nedobrovolný pobyt soudně nařízený, ale i ti, kteří byly zadrženi na útěku ať už z místa pobytu, z přechodného ubytování, tak i z jiných zařízení. Jsou zde děti z nefunkčních rodin, děti s projevy asociálního chování, s výchovnými problémy. „Značné procento svěřenců je romského původu, v některých zařízeních více než polovina.“ (Matoušek, 2011, st. 154).

Základní organizační jednotkou diagnostického ústavu je výchovná skupina, která je tvořena nejméně 4 a nejvíce 8 dětí (zákon 109/2002 Sb.).

Mezi funkce (úkoly), které diagnostický ústav plní, patří:

- funkce diagnostická – vyšetření dítěte v podobě psychologických a pedagogických činností
- funkce vzdělávací – u dítěte zjišťuje úroveň dosažených dovedností a znalostí, vytyčují a realizují se vzdělávací potřeby pro rozvoj osobnosti dítěte vhodně jeho věku, jeho předpokladům a možnostem
- funkce terapeutická – pomocí psychologických a pedagogických činností vést k nápravě poruch v chování dítěte i v sociálních vztazích
- funkce výchovná a sociální – vztahuje se k osobnosti dítěte, k jeho rodinné situaci a nevyhnutelné sociálně-právní ochrany
- funkce koordinační – svými úkoly směřuje ke sjednocení a k prohloubení odborných postupů ostatních zařízení ve svém územním obvodu, ke sjednocení spolupráce s orgány státní správy či jinými osobami pečující o děti ověřování

Na základě výsledků výše zmíněných činností, jež jsou součástí komplexního vyšetření, diagnostický ústav zpracovává souhrnnou diagnostickou zprávu s návrhem specifických vzdělávacích a výchovných potřeb v zájmu rozvoje osobnosti dítěte, (Kaleja (2014), zákon 109/2002 Sb.), s kterou je dítě předáno buď výchovnému ústavu, dětskému domovu se školou nebo dětskému domovu (Matoušek, 2011).

Při výběru zařízení pro tyto děti se upřednostňují taková zařízení, která patří do územního obvodu dítěte, tedy co nejbližší bydlišti jejich rodičů (zákon 109/2002 Sb.).

2.3.2 Dětský domov

Podle zákona č. 109/2002 Sb. § 12 je účelem dětského domova zajišťovat péči o děti s nařízenou ústavní výchovou, které nemají závažné poruchy chování, zpravidla ve věku od 3 do 18 let. Tyto jedinci se vzdělávají ve školách, které nejsou součástí dětského domova. Většinou v nejbližším okolí zařízení. Eventuálně zde mohou být umístěny do 26 let a to v případech, kdy se jedinci soustavně připravují na výkon povolání. V těchto situacích je nutností podepsání smlouvy o dohodě se zařízením. Rovněž je možné do tohoto zařízení umístit nezletilé matky s jejich dětmi.

Zařízení přistupuje k péči o jedince podle jejich individuálních potřeb. Poskytuje jim tedy plné přímé zaopatření, přizpůsobené co nejvíce zvyklostem běžné rodiny. Zajišťuje jim:

- vzdělávání – zabezpečuje optimální podmínky pro vzdělávání, zajišťuje a dohlíží na pravidelnou školní docházku, zároveň důsledně dbá na mimoškolní přípravu na vyučování
 - výchovu – důraz je kladen na vzor života v rodině, respektování schopností a individuality dětí, podporování jejich schopností a zájmů, upevnění zdravých a správných výchovných návyků potřebných v samostatném životě
 - sociální péči – poskytuje materiální a finanční zabezpečení dětí po celou dobu jejich pobytu v dětském domově
- (Janský, 2014; Kaleja, 2014; zákon č. 303/2013 Sb.).

Švancar (2013) v týdeníku pro učitele a přátele školy (Učitelské noviny) uvedl, že život v dětském domově by se měl pokud možno, co nejvíce podobat životu v běžné rodině. Za tímto účelem by děti měli být v menších skupinkách, různých věkových kategorií, kde by si recipročně naučili si pomáhat, většinou mladší děti by se učili od těch dětí starších. Každá rodinná skupina by měla mít vlastní bytovou jednotku, ve které by se učili starat se o chod domácnosti. Její snahou by mělo žití dítěte ve skupině přiblížit životu v rodině. Mezi povinnosti každé „rodinky“ by mělo patřit např. praní a žehlení osobního prádla, vaření, každodenní uklízení a další povinnosti dětí plynoucí z chodu domácnosti. Důležitou povinností, jako krok k návratu do původní rodiny, by mělo být navázání kontaktu s rodinou.

Základní organizační jednotkou dětského domova je rodinná skupina tvořící nejméně 6 a nejvíce 8 dětí. Sourozenci se primárně umísťují do stejné rodinné skupiny, tedy pokud k jejich rozdělení není závažný, většinou výchovný důvod.

(Janský, 2014; Kaleja, 2014; zákon č. 303/2013 Sb.).

Úkolem rodinných skupin je péče o tělesný, duševní i zdravý rozvoj dětí, rozvíjení citové stránky, vytváření podmínek pro podporu jejich sebedůvěry, rozvíjení aktivit umožňující a podporující účast dítěte ve společnosti.

Také přístup od zaměstnanců zařízení by měl být jiný. Děti by si s nimi měli většinou tykat, oslovovat je „strejdo, teto“. Jak již bylo výše uvedeno, školu děti navštěvují mimo areál zařízení, a to zejména z důvodu, aby nebyly izolovány od okolního světa. Mohou tak

navštěvovat zájmové kroužky, pohybovat se samy po okolí dětského domova, připravovat se na budoucí samostatný život (Janský, 2014; Kaleja, 2014; zákon č. 303/2013 Sb.).

2.3.3 Dětský domov se školou

Dětský domov se školou je školské koedukované zařízení zajišťující péči dětem s nařízenou ústavní výchovou, uloženou ochrannou výchovou či s vydaným předběžným opatřením. V těchto zařízeních probíhá edukace jedinců se závažnými poruchami chování či s přechodnou či trvalou duševní poruchou vyžadující výchovně-léčebnou péči. Rovněž jsou zde umísťovány nezletilé matky se závažnými poruchami chování (zákon 109/2002 Sb.) Vojtová (2010) ještě upřesňuje, že nezletilé matky jsou zde umístěny pro velmi silné poruchy chování nebo pro duševní poruchu, kterým je třeba zprostředkovat výchovně-léčebnou péči a zároveň je pro ně nutností být se svými dětmi.

Základní organizační jednotkou dětského domova se školou je rodinná skupina tvořící nejméně 5 a nejvíce 8 dětí, přičemž ve stejné rodinné skupině nemohou být společně umístěny děti s nařízenou ústavní výchovou a uloženou ochrannou výchovou. Proto se v rámci jednoho dětského domova se školou zřizují oddělené rodinné skupiny (zákon 109/2002).

Do dětského domova se školou mohou být umístěny děti zpravidla od 6 let do ukončení povinné školní docházky. Školní docházku plní ve škole při tomto zařízení. Pokud však důvody pro plnění školní docházky v tomto zařízení pominou, může být dítěti umožněno plnění školní docházky ve škole mimo zařízení. Pokud u jedince po ukončení povinné školní docházky přetrvávají závažné poruchy chování, pro které se nemůže vzdělávat ve střední škole mimo zařízení, je přeřazen do výchovného ústavu (Slomek, 2010).

Označení dětský domov se školou je podle Miovského (2010) užíváno od roku 2002. Jejich označení nahradilo původní názvy dětský výchovný ústav a zvláštní škola internátní.

2.3.4 Výchovný ústav

Výchovný ústav je školské zařízení pro výkon ústavní a ochranné výchovy. Do zařízení přecházejí jedinci z dětského domova se školou s ukončenou povinnou školní docházkou, u nichž se stále projevují závažné poruchy chování. Rovněž jsou zde umístěny jedinci starší patnáct let bez pobytu v dětském domově se školou s vyskytujícími závažnými

poruchami chování, u nichž je nařízena ústavní výchova nebo uložena ochranná výchova (Valenta, 2015).

Výchovné ústavy se zřizují odděleně pro děti s nařízenou ústavní výchovou, uloženou ochrannou výchovou, pro nezletilé matky a jejich děti, ale také pro jedince vyžadující výchovně léčebnou péči. Ve vztahu k dětem výchovný ústav plní zejména úkoly vzdělávací, výchovné a sociální (zákon č. 303/2013 Sb.).

Hlavní funkcí výchovných ústavů je reedukace klientů a jejich znovuuvedení do společnosti (Sekera, 2009).

Základní organizační jednotkou výchovného ústavu je výchovná skupina, tvořící nejméně 5 a nejvíce 8 dětí.

Výchovné ústavy se zřizují odděleně pro jedince:

- s nařízenou ústavní výchovou
- s uloženou ochrannou výchovou
- které vyžadují výchovně léčebnou péči
- které jsou nezletilými matkami s jejich dětmi

Jedincům je zde poskytována dlouhodobá péče s důrazem na přípravu na budoucí povolání. Jedinci jsou rozděleni do výchovných skupin (zákon 109/2002 Sb.).

Jedlička a kol. (2015) upřesňuje skladbu skupin, kdy výchovná skupina může být tvořena dětmi různého pohlaví i věku. Podstatné podle něho je rozdělení s rozvahou vůči zdravotnímu či mentálnímu postižení nebo dle náročnosti výchovy. Rovněž se u tohoto typu školského zařízení věnuje přesnějšímu vymezení umísťovaných dětí, které rozděluje do pěti skupin. Tyto skupiny charakterizuje jako:

- oboustranní sirotci – přibližně tvoří 4 % jedinců v zařízení tohoto typu
- jedinci s rizikovým chováním v jejich nejbližším okolí – problémy sociálně slabého a nestabilního prostředí rodin s označením jako dysfunkční, rodiny mají problémy s alkoholem či jinými závislostmi, které se často spojují s delikventním jednáním rodičů, ale také s jejich nezaměstnaností
- jedinci s výchovnými problémy a rizikovým chováním – problémy jedinců, které mají negativní dopad na jejich vývoj, např. se záškoláctvím, vyvoláváním agrese, hyperaktivní chování, experimentování s návykovými látkami

- jedinci s výchovnými problémy vzniklých na podkladě psychické či neurologické poruchy centrální nervové soustavy – pedagogická péče je zde často nezbytná na základě psychiatrické nebo neurologické diagnózy
- jedinci se zkušeností s kriminalitou – v zařízení jsou umístěny zejména z důvodu rizika a pravděpodobnosti, že by v kriminální činnosti pokračovali i nadále, úkolem zařízení u těchto jedinců je zabezpečení ochrany společnosti a snaha změny projevů v chování jedince (Jedlička, 2015).

2.4 Poruchy chování dítěte jako výchovný problém vedoucí k umístění do institucionální péče

V kterékoli společnosti je možné najít jedince nebo skupiny s jednáním neslučitelným se zavedenými a běžnými pravidly a pořádkem. Porušují tak očekávání ostatních. Jejich negativní, nevhodné vybočování od pravidel pak musí být sankcionováno. Chování a jednání problémového dítěte nedodržujícího daná, vytyčená pravidla, lze společností nazvat sociální deviací, neboť každé jednání porušující daná pravidla, vzbuzuje nesouhlas a s ním spojené důsledky.

Podle Jedličky (2004) si je vědom každý člen společnosti jako celku, ale i rodiny, že jsou stanovené hranice, kde začínají a kde končí, každý ví, kam kdo kam patří, jaké chování a jednání je možné, jaké variace jsou přijímány či naopak které jsou již sankcionovány. Obtíží a nepříjemností může být například krize identity dospívajícího jedince, který již nechce být poslušným dítětem a poučování od starších nepřijímá, touží po vlastní svobodě. V tomto věku jsou zranitelní v citech, nesouhlas ostatních či paušalizace jejich chování jim dokáže ublížit. To je také důvod navazování emočně intenzivních krátkodobých vztahů, kdy rozchod řeší rozbíjením věcí či vracením dárků bývalému partnerovi. Tím se snaží o kompletní separaci. Rovněž nedorozumění a hádky s rodiči řeší emocionálně a odchází z domova. V těchto situacích a stavech hledají únik požíváním alkoholu, experimentováním s návykovými látkami a při jejich neúspěchu kontroly své jednání neovládají. Často proto reagují agresivně, v komunikaci využívají obscénnost, oplzlost. Rovněž se mohou sebepoškozovat. Často ale ve střetech se společností mladiství testují, které normy platí, kam až sahá hranice, kam až mohou beztrestně zajít, kde je limit svobodné vůle.

Poruchy chování definuje Valenta (2014) jako projevy agresivity, disociálního a vzdorovitého chování vyskytující se u jedince po dobu nejméně šest měsíců. Jedinec porušuje sociální normy, jeho chování neodpovídá očekávanému chování jedinců jeho věkové kategorii.

Rozvoj nežádoucích rysů v chování může mít podle Vojtové (2010, st. 106) následující posloupnost: „*fáze působení rizikových faktorů, fáze problémového chování, rozvoj závažných poruch chování.*“ Problémy v chování je možné tedy chápat jako stav přechodný, který je prozatímní a může dospět k rozmachu poruch chování, nebo naopak k nápravě či zlepšení. Problémové chování naopak Vojtová přirovnává spíše k propojenosti projevů chování rizikového. Tyto projevy souhrnně tvoří problémové chování, které se dle autorky objevuje u dětí deprivovaných, sexuálně zneužívaných nebo týraných.

Porucha chování je problematika těsně spojená se společenským prostředím, ve kterém se dítě pohybuje. Je charakterizována jako opakující se vzdorovité, asociální a agresivní chování překračující běžné „zlobení“ pro daný věk. Sklon narušovat daná pravidla neadekvátním způsobem se u jedince vyskytuje zhruba po dobu šesti měsíců v pravidelných intervalech. Nadměrná agresivita, rvačky, krutost vůči lidem i zvířatům, zakládání požárů, destrukce majetku, krádeže – to jsou signály naznačující potřebu situaci pojmenovat a hlavně řešit.

Na vzniku poruchy chování se může participovat více faktorů, mezi které se řadí biologické, ale rovněž také psychosociální či rodinné faktory. Jedincům, u kterých je porucha chování diagnostikována, jsou jinak schopny porozumět normy společnosti, přesto mají tendenci je často porušovat (Vzdělávání dětí s poruchou chování – Šance Dětem).

2.4.1 Klasifikace poruch chování

Poruchy chování můžeme podle odborné literatury rozdělit do několika skupin.

- *v psychologické literatuře* dělíme poruchy chování:
 1. neagresivní poruchy chování (např. záškoláctví, útky, lži)
 2. agresivní poruchy chování (např. šikana, týrání)
- *ve speciálně pedagogické literatuře* jsou děleny:
 1. z hlediska stupně společenské závažnosti:
 - disociální poruchy chování
 - asociální poruchy chování

- antisociální poruchy chování

2. z hlediska věku

- dětská kriminalita (prekriminalita) – jedinci ve věku 6 až 15 let
- kriminalita mladistvých (juvenilní delikvence) – 15 až 18 let
- kriminalita dospělých – nad 18 let

- v *lékařské literatuře* jsou poruchy chování děleny podle 10. revize Mezinárodní klasifikace nemocí:

1. Poruchy chování ve vztahu k rodině
2. nesocializovaná porucha chování
3. socializovaná porucha chování
4. porucha opozičního vzdoru
5. jiné poruchy chování a porucha chování nespecifikovaná

2.4.1.1 Klasifikace poruch chování dle stupně společenské závažnosti

Dle míry závažnosti či společenské nebezpečnosti se poruchy chování člení na:

Disociální poruchy chování

- patří mezi nejmírnější formu poruch chování
- patří mezi chování nespolečenské, nepřiměřené, nepřizpůsobivé, avšak bez výraznějších odchylek
- patří mezi chování, které lze obvykle zvládnout za použití běžných pedagogických opatření
- nepředstavují pro nositele ani pro společnost významné riziko
- zahrnují například vzdorovitost, lhaní, negativismus, neposlušnost, apod.

Asociální poruchy chování

- jsou v rozporu se společenskou morálkou
- patří mezi chování, při kterém jedinec porušuje společenské normy, ale neporušuje normy právní, většinou svým jednáním škodí sám sobě
- zahrnují například drogovou závislost, alkoholismus, záškoláctví, apod.

Antisociální poruchy chování

- představují veškeré protispolečenské jednání
- patří mezi chování, kdy jedinec svým chováním narušuje veškeré právní, sociální i morální normy

- poškozují jedince i celou společnost, ohrožují nejvyšší hodnoty člověka (včetně lidského života)
- zahrnují například loupeže, krádeže, sexuální delikty, vandalství, terorismus, organizovaný zločin, vraždy (Karník, 2006).

2.4.1.2 Klasifikace poruch chování podle 10. revize Mezinárodní klasifikace nemocí

Poruchy chování jako diagnóza (F91) bývají charakterizovány opakujícím se trvalým vzorcem chování, při němž jsou porušována buď základní práva jiných, nebo závažnější společenské normy nebo pravidla, přiměřená věku. Toto chování tedy velmi hrubě překračuje vzory chování typické pro příslušný věk a danou sociální skupinu.

Oproti jiným stavům, u nichž se může vyskytovat tzv. reaktivní agrese (agrese vyvolaná frustrací, stresem) se u poruch chování vyskytuje tzv. agrese proaktivní (promyšlená, záměrná agrese (Karník, 2006).

Klasifikace MKN 10 zařazuje poruchy chování do skupiny poruch chování a emocí se začátkem obvykle v dětství a v adolescenci (F90-98). Dělí je dle prostředí, ve kterém se chování vyskytuje, dle závažnosti a dle socializace jedince na čtyři základní subtypy:

Porucha chování ve vztahu k rodině

- pro tuto poruchu je typické opakování totožných vzorců chování
- projevuje se agresivním a asociačním chováním zaměřené na domácnost jedince čili v chování jsou přestupky omezeny na domov a rodinu (ničení majetku a věcí členům rodiny či konkrétní osoby, jež je součástí domácnosti, krádeže, žhářství páchané v prostorách patřící rodině, např. v garáži, v domě)
- mimo rodinu jsou společenské vztahy normální

Nesocializovaná porucha chování

- v chování se přestupků jedinec dopouští samostatně, nemusí být členem nějaké party či skupiny
- jedinec vyvolává pralice i rvačky, má problém s uznáváním autorit, může být šikanujícím agresorem
- k vrstevníkům jsou narušené, poškozené vztahy

Socializovaná porucha chování

- v chování se přestupků jedinec dopouští v závislosti na své partě či skupině vrstevníků, přibližně stejného věku, jež pojí určité přátelství a společně velmi často porušují sociální normy
- k symptomům poruchy patří společné krádeže i záškoláctví, neschopnost podřídit se určitým autoritám
- vztahy v rodině bývají dobré
- specifickým znakem této poruchy je velice špatný vztah ke škole

Porucha opozičního vzdoru

- projevuje se nejvíce u dětí mladších 10 let
- dítě má problém s respektováním autorit, bývá nezvladatelné, trpí výbuchy hněvu, odmítá plnit zadané úkoly
- projevuje se jako vzdorovité, neposlušné, negativistické, nepřátelské chování vůči autoritě
- jedinec je velice špatně zvladatelný, hádá se s dospělými, odmítá vyhovět požadavkům, bývá zlostný, neposlušný (Ipser, 2007; Ptáček, 2006).

2.4.2 Projevy poruch chování

Všechny poruchy chování mají určitý soubor příznaků (symptomů) podle něhož lze usuzovat na tu či onu poruchu chování. Klasifikace poruch chování je velmi obsáhlá a obsahuje popis poruch, jejich stupně společenské nebezpečnosti, možných příčin. Rovněž i symptomy poruch chování jsou dosti obsáhlé a rozmanité od relativně neškodných, jako je například vyrušování při vyučování, neposlušnost, lež branná jako obrana, asociální či antisociální projevy (jejich vymezení v textu níže). Tyto všechny projevy lze souhrnně nazvat sociálně patologickými jevy, kterými rozumíme „záškoláctví, agresi a šikanování, delikvenci, kriminalitu, ohrožování mravní výchovy mládeže a ohrožení mravnosti, rasismus, xenofobii, antisemitismus a intoleranci, užívání anabolik, medikamentů, návykových látek (včetně opomíjeného alkoholu a kouření) i dalších látek, patologické hráčství (gambling) a netolismus (virtuální drogy), komerční sexuální zneužívání dětí, divácké násilí, sekty a sociálně patologická náboženská hnutí, syndrom týraných a zneužívaných dětí“ (Fisher, 2006, st. 13).

Ve shodě s výrokem Fischera lze označení sociálně patologické jevy chápat nejenom jako synonymum k názvu sociální deviace, ale jako viditelné deviantní chování z hlediska projevů a typů negativně hodnocené, společensky nežádoucí, problematické, poškozující osobu deviace, objekt deviace, případně obojí. Sociálně patologické jevy lze považovat za sociální důsledky či symptomy poruch chování.

V souvislosti s poruchovým chováním je důležité si uvědomit, že směr k závažnějšímu patologickému chování otevírá vždycky slabá schopnost rozlišovat mezi „dobrem a zlem“, způsob rozumové reflexe světa, nedostatek vypěstovaných zábran, impulzivita i další osobnostní faktory v úzké součinnosti.

K symptomům poruch chování podle Pešatové (2006) patří:

Agrese k lidem a zvířatům

- vyhrožování nebo zastrasování druhých, častá šikana, nadměrné rvačky, při kterých jsou jako zbraně použity předměty, které mohou těžce poranit druhé (například nože, cihly, rozbité lahve), vyvolávání bitek, pranic
- projev hrubosti k lidem i zvířatům a fyzická agrese
- střety s obětí při krádežích (loupežná přepadení), vynucování sexuální aktivity, vydírání

Destrukce majetku a vlastnictví

- závažně ničit majetek druhých
- zakládání ohně se záměrem vážného poškození

Krádeže nebo nepoctivost

- opakovaná lhaní pro získání prospěchu, výhody nebo vyhnutí se povinností, závazkům
- vloupání se do domů, budov či aut
- padělání peněz, listin
- krádeže bez konfrontace s obětí (nákupní středisko - obchod)

Značné násilné porušování pravidel před třináctým rokem

- útěky z domova (nejméně dvakrát), toulky, opakované opouštění domova v noci i přes zákazy rodičů, opakované záškoláctví
- velice intenzivní a časté výbuchy zlosti, trvalá silná neposlušnost, provokativní a vzdorovité chování

3. Praktická část

Praktická část bakalářské práce přenáší řešenou problematiku do praktické roviny.

Popisuje postup řešení problému za pomoci níže uvedených metod. Obsahuje vlastní řešení problému.

3.1 Cíl praktické části bakalářské práce

Cílem bakalářské práce je zjistit a analyzovat důvody umístění dětí do Dětského domova se školou v Sedlec-Prčici, pobývajících či umístěných v DDŠ v jedné rodinné skupině v období od 1.7. 2017 do 21.12. 2017.

3.2 Metody šetření

Pro shromažďování dat, potřebných pro výzkumné šetření byly zvoleny dva způsoby. Nejprve byla uplatněna metoda rozboru (sekundární analýzy) dokumentace, zejména spisové dokumentace pro získání bližších poznatků o respondentech. Ta následně sloužila jako výchozí zdroj pro použitou metodu formou rozhovorů vybraných dětí – dívek, které na vybrané skupině pobývali či byli průběžně umístěné.

3.2.1 Sekundární analýza dat

Analýza dokumentace patří mezi techniky nabytí dat orientovaná na dokumentaci subjektivní i úřední, umožňující kvantitativní zpracování.

Rozbor dat byl proveden z dostupných osobních dokumentů dívek, kde bylo zaznamenáno rozhodnutí soudu, jež podpořilo vyjádření orgánu sociálně-právní ochrany dětí, ze kterých byly zjištěny a následně zhodnoceny příčiny umístění dívek do DDŠ v Sedlci-Prčici. Šetření bylo realizované v jedné dívčí rodinné skupině zmíněného zařízení. Během sledovaného období ve skupině pobývalo či bylo umístěno celkem 15 dívek.

3.2.2 Rozhovor

Rozhovor, který byl zaměřen na příběhy dívek, které se v tomto případě zdály jako vhodné, neboť na jejichž základě jde o vytěžení informací vystihující samotnou sledovanou osobu, kterou při aplikaci tohoto postupu nazýváme respondent. Díky příběhům respondentů můžeme vytěžit data i jejich subjektivní představu o důvodech umístění.

Překážkou je však validita takto dosažených údajů. Respondenti se vždy nemusí vyjádřit dle pravdy, zejména u citlivosti rodinného prostředí, proto mohou vědomě nebo podvědomě je stylizovat.

Validita šetření proto nebude moci díky příběhům brána jako obecně platná, ale přesto budou výsledky šetření zajímavé a kvalitní již tím, že dosáhneme osobních názorů a postojů respondentů na důležité téma, kterým jsou důvody umístování dětí do zařízení pro výkon ústavní a ochranné výchovy.

Závěry šetření budou proto validní pouze pro DDS Sedlec-Prčice, kde byl průzkum proveden.

Před počátkem každého rozhovoru byly dívky nasměrovány, na co se mají při povídání zaměřit. Zejména nás zajímalo, jak a proč se do zmíněného zařízení dostaly, situace v jejich rodině, jejich rodiče, sourozenci, něco o škole, spolužácích, učitelích, o jejich trávení volného času či pobytu v zařízení. Rozhovor byl prováděn v místnosti vždy po jedné dívce, a to hlavně z důvodu ovlivňování a kopírování jejich výpovědí.

3.2.3 Charakteristika sledovaného souboru a zařízení

Šetření bylo realizované v Dětském domově se školou v Sedlci-Prčici (dále jen „DDS“), což je školské zařízení pro výkon ústavní nebo ochranné výchovy. Účelem domova je zajišťovat péči o děti s nařízenou ústavní výchovou, mají-li závažné poruchy chování, nebo které pro své přechodné nebo trvalé znevýhodnění vyžadují výchovně léčebnou péči, ale rovněž i nezletilým matkám v souladu s platnou právní úpravou. Poskytuje tedy služby ohroženým dětem a jejich rodinám v souladu s nejlepším zájmem dítěte a jeho individuálními potřebami, s ohledem na jeho věk, rozumové schopnosti, duševní a tělesný zdravotní stav a rodinnou a sociální situaci.

Do zařízení mohou být chlapci i dívky svěřeny na základě předběžného opatření soudu či na základě žádosti dítěte nebo rodiče o dobrovolný pobyt a to ve věku od 6 let do doby dokončení jejich povinné školní docházky. Ve výjimečných případech (například z důvodu zachování sourozeneckých vazeb) je možno do zařízení umístit i děti mladší 6 let nebo děti po ukončení povinné školní docházky.

DDS Sedlec-Prčice má maximální kapacitu 48 dětí. Skládá ze základní školy a dětského domova.

Základní škola poskytuje vzdělávání dětí umístěných v zařízení podle vzdělávacího programu pro základní vzdělávání „Škola pro život“.

Dětský domov je umístěn ve čtyřech samostatných dvojdomcích. Je rozdělen do sedmi rodinných skupin (dále jen „skupina“) s maximální kapacitou 8 dětí. Tyto skupiny jsou základní organizační jednotkou dětského domova. Každé skupině je k dispozici polovina dvojdomku, kde pracují tři vychovatelé a dva asistenti pedagoga, starající se zejména o děti umístěné na těchto rodinných skupinách. Jedna ze sedmi skupin je vyčleněna jako výchovně - léčebné oddělení pro děti, které pro přechodné nebo trvalé znevýhodnění vyžadují výchově léčebnou péči. Další jedna skupina je vyčleněna pro péči o děti, které nejsou občany České republiky („nezletilí cizinci bez doprovodu“) a jsou ve věku do 15 let, neboť zařízení má vyčleněnou kapacitu maximálně pro 4 nezletilé cizince bez doprovodu.

Dětský domov organizuje mimoškolní aktivity zaměřené na poslání a cíle zařízení. Jsou voleny s důrazem na komplexní rozvoj osobnosti dítěte, přípravu na život, opakování učiva a smysluplné využívání volného času.

Zařízení disponuje oddělenou místností, která slouží ke zklidnění agresivního dítěte staršího 12 let a stabilizaci jeho psychického stavu.

Zařízení rovněž provozuje vlastní školní jídelnu s kuchyní, která je umístěna v budově školy. Zabezpečuje stravování dětí umístěných do DDS a zaměstnanců zařízení.

Zřizovatelem zařízení je Ministerstvo školství, mládeže a tělovýchovy České republiky.

Šetření bylo realizované v jedné dívčí rodinné skupině zmíněného zařízení. Během sledovaného období (od 1.7. 2017 do 21.12. 2017) ve skupině pobývalo či bylo umístěno celkem 15 dívek.

Zkoumaný vzorek tedy tvořilo celkem 15 dívek ve věku od 13 do 18 let. U všech dívek byla nařízena ústavní výchova.

3.3 Výsledky šetření

Jak je výše uvedeno, šetření bylo realizované v jedné dívčí rodinné skupině zmíněného zařízení. Během sledovaného období ve skupině pobývalo či bylo umístěno celkem 15 dívek.

Průzkum byl rozdělen na **analýzu dokumentace**, zaměřená na příčiny umístění do jedné rodinné skupiny v DDS u vybraných dětí – dívek, které v době šetření na skupině pobývali

či byli průběžně do skupiny umísťované a **na rozhovor s** vybranými dívkami pro získání představy o jejich důvodech umístění do DDŠ

3.3.1 Výsledky analýzy dokumentace

Z dokumentů poskytnutých DDŠ byly sledovány problémy související s jeho rodinným a školním prostředím.

U vybraného souboru dívek byly z dokumentace vypsaný jejich důvody umístění v tomto zařízení.

Pro zachování ochrany osobních údajů bylo místo jména dítěte použito pouze upravené jméno, které si sami zvolili.

Zkoumaný vzorek, jak je výše uvedeno, tvořilo celkem 15 dívek ve věku od 13 do 18 let.

U všech dívek byla nařízena ústavní výchova. Mezi jednotlivými dívkami se vyskytovaly velké individuální rozdíly, jak po stránce rozumových schopností, tak i ve stupni mravního narušení. Téměř polovina dívek byla romského etnika.

Tab. č.1 Věk dívek.

Iniciály	Rok narození	Věk
Nikola	2002	15
Tereza	2003	14
Růža	2001	16
Kačka	2001	16
Dani	2004	13
Jana	2002	15
Teri	2002	15
Anička	2003	14
Evička	2002	15
Nela	2002	15
Maudy	2000	17
Helča	2000	17
Sába	2003	14
Šimča	2001	16
Míša	2000	17

Tab. č. 2 Počet dívek v určitém věku

13 let	14 let	15 let	16 let	17 let
Dani	Tereza	Nikola	Růža	Teri
	Anička	Jana	Kačka	Maudy
	Sába	Terka	Šimča	Helča
		Evička		
		Nela		
1	3	5	3	3

Tabulka č.1 zobrazuje iniciály zkoumaného vzorku dívek, jejich rok narození a věk v době šetření. Měsíc a den narození z důvodu ochrany osobních údajů uveden není.

Z tabulky č. 2 je patrné, že největší podíl respondentek v šetření je ve věku 15 let, v počtu pěti dívek. Tři dívky jsou jak ve věku 14 tak i 16, ale i 17 let. Jedna dívka je ve věku 13 let. Znamená to, že všechny dívky nejsou ještě plnoleté, ale víc jak polovina je již trestně odpovědných.

Mezi jednotlivými dívkami se vyskytují velké individuální rozdíly, jak po stránce rozumových schopností, tak i ve stupni mravního narušení. Téměř polovina dívek je romského etnika.

V následné tabulce č. 3 jsou uvedena upravená jména respondentek, u kterých jsou excerpovány příčiny umístění vybraných klientů do Dětského domova se školou v Sedlci-Prčici obsažené v dokumentaci. Tabulka dále obsahuje věk respondentek v době výzkumu, jejich umístění do DDS a popřípadě i jejich odchod. U respondentů, u kterých není v tabulce vyplněn odchod, byly stále klienty tohoto zařízení i po ukončení našeho sledovaného období, tedy i 21.12. 2017.

Tab.č. 3 Příčiny umístění respondentek dle dokumentace

	Vymyšlené JMÉNO	VĚK v době výzkumu	UMÍSTĚNÍ do DDS	ODCHOD	PŘÍČINY UMÍSTĚNÍ
1	Nikola	15	11/2017		Záškoláctví Zneužívání návykových látek Nerespektování autorit rodičů ani učitelů Fyzické napadení matky Trávení času v závadové partě Trestná činnost – přepadení a oloupení starší pani Sebepoškozování Intimní styk před svým 15.rokem
2	Tereza	14	6/2017		Záškoláctví Nerespektování autority rodičů i učitelů Problémové a nevhodné chování ve škole Znemožňování výuky vyrušováním Krádež v obchodě
3	Růža	16	12/2014	8/2017	Nedostatečná péče Nerespektování autorit Vulgarita ke spolužákům Agrese Krádeže drobné Sebevražedné úmysly Ničení majetku – vandalismus

					Fyzické napadení spolužáků Návykové látky
4	Kačka	16	2/2017	7/2017	Záškoláctví Nerespektování autorit Toulky Zneužívání návykových látek Promiskuita
5	Dani	13	9/2017		Záškoláctví Zneužívání návykových látek Sebepoškozování Útěky z domova Drobné krádeže Noční toulání Nerespektování autority matky Předčasné zahájení sex.života Únik z reality do nemoci
6	Jana	15	12/2016		Agresivita Vulgarita Sebepoškozování Předčasný sexuální život Promiskuita Nerespektování autority rodičů
7	Teri	15	11/2017		Záškoláctví Rodiče nezvládají výchovu Potulování – pouliční život Závadová parta Užívání alkoholu
	Vymyšlené JMÉNO	VĚK v době výzkumu	UMÍSTĚNÍ do DDŠ	ODCHOD	PŘÍČINY UMÍSTĚNÍ
8	Anička	14	4/2016		Záškoláctví Sebepoškozování Nedostatečná péče Nedostatečné podmínky pro péči a výchovu Nedůslednost ve výchově
9	Evička	15	8/2016	2/2018	Záškoláctví Útěky Pohlavní zneužívání Neodůvodněné odchody ze školy Nezvládnutí výchovy ze strany matky Nerespektování matky Toulání Ve škole nepracuje, nenosí pomůcky Nerespektování učitele
10	Nela	15	8/2016		Lhaní Nevyhovující bydlení Matka nezvládá její výchovu Nerespektování autority matky Nekontrolované sexuální chování Zahájení sex.života před 13.rokem Sebevražedné úmysly
11	Maudy	17	7/2016	10/2017	Záškoláctví Zneužívání návykových látek

					Nerespektování autorit Toulky Útěky Závadová parta
12	Helča	17	12/2013	7/2017	Nerespektování autorit Agresivita Toulky Vulgarita, útěky Sebepoškozování Manipulace s rodiči-testuje výdrž rodičů Útěky ze školy, narušování chodu školy Záškoláctví Negativní vliv party
13	Sába	14	5/2017		Záškoláctví Nerespektování autorit Nedostatečná péče Sociální problémy Nevyhovující bydlení Při vyučování je nepozorná, vyrušuje
14	Simča	16	3/2016	8/2017	Domácí krádeže Nedostatečná péče Sebepoškozování, lhaní Špatná příprava do školy Nerespektování matky Útěky z domova
	Vymyšlené JMÉNO	VĚK v době výzkumu	UMÍSTĚNÍ do DDŠ	ODCHOD	PŘÍČINY UMÍSTĚNÍ
15	Míša	17	9/2015	5/2017	Záškoláctví Zneužívání návykových látek Nerespektování rodičů Útěky z domova Sexuální zkušenosti Sebepoškozování Fyzická agrese ke členům rodiny Parta

Následující tabulka č. 4 zobrazuje upravená jména dětí a jejich příčiny umístění dle údajů v předchozí tabulce zjištěné analýzou dokumentace. Kategorie (podskupiny) příčin umístění byly zjištěny (odhaleny) podrobnějším rozбором dokumentace respondentek.

Tab. č. 4 Podrobněji rozepsané příčiny umístění u jednotlivých respondentek.

Jména dětí/příčiny umístění dětí dle dokumentace	Iniciály dětí															Počet
	Nikola	Tereza	Růža	Kačka	Dani	Jana	Teri	Anička	Evička	Nela	Maudy	Helča	Sába	Simča	Míša	
Problémy související se školou - Nevhodné a neadekvátní chování nezletilé ve škole i mimo školu - Problematická a nepravdivá školní docházka - Výukové a výchovné problémy - Problémové a nevhodné chování ve škole - Vulgarita a hrubost k učitelům, ke spolužákům - Znemožňování výuky - Navádění spolužáků k rušení výuky - Padělání omluvenek	*	*	*	*					*			*	*	*		8

	Nikola	Tereza	Růža	Kačka	Dani	Jana	Teri	Anička	Evička	Nela	Maudy	Helča	Sába	Simča	Miša	
Problémy související s rodinou - Nevyhovující a neadekvátní životní podmínky rodiny - Nestabilní, socioekonomicky slabé prostředí rodiny - Výrazně časté změny pobytu - V rodině neutěšené poměry - Rodiče zanedbávají péči - Rodiče nezvládají svou roli - Rodiče jsou ve výkonu trestu - Nedostatečná péče ze strany rodičů			*				*	*	*	*			*	*		7
Sexuální problémy - Podezření na prostituci - Sexuální zneužívání v nízkém věku - Voyerství - Orální sexuální aktivity - Sexuální zneužívání - Pohlavní zneužívání dívky	*				*	*			*	*					*	6

v souvislosti s její předčasnou pohlavní aktivitou -předčasné zahájení sex.života																
	Nikola	Tereza	Růža	Kačka	Dani	Jana	Teri	Anička	Evička	Nela	Maudy	Helča	Sába	Simča	Míša	
Nerespektování rodičů - Selhání rodičovské role otce - nerespektování obou rodičů - Nerespektování rodičovské authority - Nerespektování rodičů či jiných osob odpovědných za výchovu - Nerespektování babičky, která měla dítě ve své péči - Nerespektování dospělých	*	*	*	*	*	*			*	*	*	*	*	*	*	13
Pohyb v závadové partě, kamarádi - Členství v závadové partě - Upnutí se na kamarády - Deviantní jednání	*		*				*				*	*			*	6

- Navázání na partu, za kterou utíká - Pohyb v závadové partě - Party s negativním cílem činnosti - Ničení majetku- vandalismus																
	Nikola	Tereza	Růža	Kačka	Dani	Jana	Teri	Anička	Evička	Nela	Maudy	Helča	Sába	Simča	Míša	
Návykové látky - Zvědavost vyzkoušet něco nového - Svedení kamarádem nebo partou - Experiment s drogami - Experiment s marihuanou - drogy jako útěk od problémů - drogy jako pocit méněcennosti, vzdor, protest, nuda - Začínající závislost na drogách - Distribuce s návykovými látkami -užívání alkoholu	*		*	*	*		*				*				*	7
Vulgarita - Fyzické vydírání - Šikana	*		*			*						*			*	5

spolužáků - Konfliktní, agresivní až vulgární chování vůči dětem - Slovní šikana - fyzické napadení -útočné chování a jednání																
	Nikola	Tereza	Růža	Kačka	Dani	Jana	Teri	Anička	Evička	Nela	Maudy	Helča	Sába	Simča	Míša	
Toulání, útěk z domova - Z pocitu strachy, beznaděje, neví, kde hledat pomoc, proto útěk - Rodinné vztahy jsou velmi konfliktní, rodič je citově plochý - V rodině je alkoholik, ze kterého jsou obavy - Negativní postoj ke škole a k práci - Negativní postoj k dodržování pravidel a určitému stereotypnímu způsobu života - Útěk z nudy, z pocitu prázdnoty, osamění				*	*		*		*		*	*		*	*	8

- Útěk ze strachu z násilného chování rodičů, bití - potulování- pouliční život																
	Nikola	Tereza	Růža	Kačka	Dani	Jana	Teri	Anička	Evička	Nela	Maudy	Helča	Sába	Simča	Miša	
Psychiatrické problémy - Sebeпоškození - Záměrné ubližování (řezání se žiletkou či čímkoli ostrým, pálení se cigaretou) - Napadá druhé a vyhrožuje jim zabitím - únik z reality do nemoci - sebevražedné úmysly	*		*		*	*		*		*		*		*	*	9
Trestná činnost – loupež, krádež - Drobná trestná činnost - Protiprávní jednání (přestupky a trestná činnost) - Krádeže - Ničení majetku - Odcizování drobných věcí, částí oblečení,	*	*	*		*									*		5

školních pomůcek - Drobné krádeže v obchodech																
	Nikola	Tereza	Růža	Kačka	Dani	Jana	Teri	Anička	Evička	Nela	Maudy	Helča	Sába	Simča	Miša	
Záškoláctví - Rodiče si myslí, že dítě odešlo do školy, ale ono tam nedorazilo - Rodiče omlouvají dítě ze školy, které je přesvědčilo o svých zdravotních problémech - Útěky ze školy, kdy dítě se do školy dostaví, zapíše si přítomnost a po chvíli ze školy mizí a už se nevrací	*	*		*	*		*	*	*		*	*	*		*	11
Promiskuita				*		*										2
Lhaní										*				*		2

Tabulka č. 5 Rekapitulace příčin umístění do DDŠ Sedlec-Prčice dle předchozí tabulky

Příčiny umístění	Počet
Problémy související se školou	8x
Problémy související s rodinou	7x
Sexuální problémy	6x
Nerespektování rodičů	13x
Závadová parta	6x
Návykové látky	7x
Vulgarita	5x
Toulání, útěky	8x
Psychiatrické problémy	9x
Trestná činnost	5x
Záškoláctví	11x
Promiskuita	2x
Lhaní	2x

V předchozích tabulkách, tedy v tabulce č. 3, 4, 5 jsou znázorněny jednotlivé příčiny, které vedly k umístění do Dětského domova v Sedlci-Prčici. Z tabulky č. 4 a hlavně z tabulky č. 5 jednoznačně vyplývá, že největší nesnáze ve výchovné oblasti měli respondenty s **nerespektováním rodičů (13 případů)**. Přihlédneme-li k faktu, že věk všech dívek se pohybuje mezi 13 – 17 rokem, dá se usuzovat, že nerespektování rodičů souvisí s jejich dospíváním, nezájmem a neochotou se podřízovat; a touhou a dychtivostí projevovat a dávat najevo své vlastní názory. Dalo by se také říci, že se může jednat i o jakousi nevychovanost. Následovalo **záškoláctví (11 případů)**, kde vlivem může být věk, rodinné a sociální situace, ale také, a to asi v našem případě, největší měrou příčin je negativní vztah ke škole, lenost a zejména kamarádi a party, které mají v době dospívání na jedince větší vliv než jeho rodiče. Školní prostředí je pak pro jedince málo atraktivní než prostředí ulice, obchodu či restaurace. Mezi třetí nejzávažnější úkaz patří **psychiatrické problémy (9 případů)**. Jejich spouštěčem nemusí být jen biologické vlivy, tedy geneticky podmíněné, jako například patologie matky v těhotenství, její užívání drog, alkoholu, léků, stres v těhotenství, ale také nepříznivé vnější vlivy, jako je například patologie v rodině, disharmonické vztahy mezi rodiči, konflikty mezi sourozenci, výchova a nepřiměřený postoj rodičů k dítěti apod. Na čtvrtém místě jsou to **problémy se školou a toulání, útěky z domova (shodně v 8 případech)**. Ve věku, v jakém jsou naše respondenty, se ve škole snaží získat dobré postavení či vyhovovat očekáváním vrstevnických skupin. Jednají nevhodným, až agresivním chováním ke spolužákům, provokují učitele, ničí školní věci, nerespektují školní řád, dokonce se dopouštějí krádeží či násilí a to jen proto, aby získali to vysněné uznání skupiny. *Problémy se školou* mohou být i v našem případě spojené se

zaháněním nudy, z potřeby úniku z tíživé situace („volání o pomoc“), z potřeby seberealizace a uznání, ze snahy získat výhodu na úkor ostatních. Za *útěkem* v našem případě může stát únikové jednání, často v důsledku nepříznivé či tíživé situace, kterou dívky nejsou schopny zvládnout zralejším způsobem, jako jsou například dlouhodobější rodinné problémy, hádky či konflikty s rodiči, problémy ve škole i nepřiměřené fyzické trestání. Následkem tohoto je pak *dlouhodobější opuštění domova*, neboť dívkám často nezáleží na tomto dysfunkčním zázemí, ani na lidech, k nimž nemají dostatečnou citovou vazbu. Na pátém místě v příčinách umístění jsou to **problémy spojené s rodinou a návykové látky** (shodně v **7 případech**). Na vině problémů spojených s rodinou jsou většinou nevyhovující podmínky bydlení nebo žádné bydlení, nestabilní, socioekonomicky slabé rodinné prostředí, ale rovněž nevhodně zajištěná péče či výchova ze strany rodičů, apod. K *návykovým látkám* se většinou dostávají díky partě, ale také občas díky rodičům, kteří sami s nějakou látkou experimentují či pravidelně užívají, a nepřijde jim nijak podivné, že by si jejich děti nemohli dát také. Rovněž díky drogám utíkají od problémů, zahání tím nudu, protest, ale i pocit méněcennosti. **Sexuální problémy** a pohyb v **závadové partě** patří v našem šetření mezi příčiny umístění shodně v **6 případech**. Mezi *sexuální problémy* většinou patří předčasně zahájení pohlavního života ať už ze strany samotné dívky, kdy ona sama vyhledává protějšek s cílem uspokojení či s cílem získání finanční odměny za uskutečnění pohlavního aktu, tak ze strany osoby, která dívku zneužije pro svoje uspokojení. *Závadová parta* dívkám většinou přinášení uspokojení touhy po dobrodružství, zahánání nudy, poznání něčeho nového, co by nikde nepoznali. To, že je nesprávné jejich konání, už je nezajímá. Mezi další příčiny umístění dívek patří **vulgarita, agresivita a trestná činnost** (shodně v **5 případech**). *Agresivita* se bohužel objevuje stále častěji, nejenom díky dědičné dispozici, poruchám způsobených v prenatálním období, ale i přístupem rodičů k výchově svých dětí. *Trestná činnost* je většinou ve spojení s pohybem v závadové partě, která neadekvátně působí na trávení volného času jedinců. Problém je většinou v tom, že rodiče jsou v zaměstnání, nebo je nezajímá, co jejich děti v určitou dobu dělají, jak vyplňují svůj volný čas. Jedinci využívají jisté anonymity, která zvyšuje jejich kuráž a troufalost k páchání společensky nežádoucího jednání. Dalším důvodem umístění, jak je patrné z tabulek je **promiskuita a lhaní**, které se vyskytují shodně ve **dvou případech** ze sledovaného souboru. Příčinou častého střídání sexuálních partnerů byla většinou reakce na rozchod s chlapcem, touha více se seznámit, zavděčit se partě, kamarádům. *Lhaní* se dívky většinou dopouštěli za účelem něco získat, pro svoji potřebu uváděly jiný důvod potřeby, než tomu skutečně bylo.

Shrnutí výsledků analýzy dokumentace

Ze šetření na základě analýzy dokumentace lze tedy usuzovat, že největší podíl na umístování dětí do Dětského domova se školou v Sedlci –Prčici má nejenom *rodina*, která nedostatečně zabezpečuje potřeby dětí, nedohlíží na dodržování povinné školní docházky, nezvládá rodičovskou roli, tak i *dítě*, které má problémy zejména se školní docházkou a s tím související neadekvátní chování jak ve škole, např. falšování omluvenek, vulgarita k učitelům, znemožňování výuky, navádění spolužáků k rušení výuky, tak i doma v rodině, kde rodičovskou autoritu nerespektuje, upíná se na partu, kde experimentuje případně distribuuje s návykovými látkami, dopouští se trestné činnosti – krádeží, ničení majetku, dopouští se vulgárního chování vůči jiným jedincům. Další příčinou umístění jsou psychiatrické problémy související především se sebepoškozováním a sebevražednými úmysly; sexuální problémy spojené zejména s předčasným zahájením sexuálního života, většinou před 13. rokem věku. Nejčastějším argumentem, který vede dívky k útěku z domova a následnému potulování se, což je další příčina umístění dívek do zařízení, je vyhledávání nové společnosti a tím i k náklonnosti k negativnímu chování a projevům, za čímž ve většině případů stojí problémová rodina, ať už rozvrácená, sociálně slabá či nefunkční (problémy ve vztahu rodičů, špatná ekonomická situace, atmosféra chladu, bezcitnosti, agresivity, odmítání, nejednotná výchova), kde péče o dítě je znesnadňována neuspokojením základních psychických potřeb dítěte, jako je například potřeba lásky, bezpečí a akceptace v rodině a v dalších sociálních skupinách; ale neřídka i rodina velmi dobře situovaná, kde sice nechybí peníze, ale zejména čas věnovaný dítěti.

3.4.2 Rozhovory

Před počátkem každého rozhovoru, byla každá dívka seznámena s účelem jejího vyprávění. Bylo jim zdůrazněno, že jejich výpovědi jsou potřebné jen pro účely této bakalářské práce, nikde jinde nebudou zveřejněny. Bylo jim naznačeno, na co se při povídání zaměřit, například zda by mohly povědět něco o tom, jak a proč se dostaly do zmíněného zařízení, zmínit se o rodičích, jak funguje rodina, sourozencích, škole, spolužácích, učitelích, partě, drogách, volném čase, pobytu v tomto zařízení. Před počátkem jejich vyprávění jim byla položena otázka, zda je možné si je nahrávat. S nahráváním jejich vyprávění všechny před zahájením souhlasily. Byly ujištěny, že po použití bude nahrávka ihned smazána. Do vyprávění nebylo nijak zasahováno. V případě,

když dívka nevěděla, co dále, bylo jí připomenuto nějaké zaměření, viz výše. Z jejich příběhů jsou poté vypsány důvody, pro které jsou dívky umístěné v tomto zařízení.

Své příběhy dívky vyprávěly ve společné místnosti, tedy v místnosti pro hosty vždy v odpoledních hodinách, většinou po 15. hodině, cca půl až jednu hodinu (délka záležela na jejich rozpovídání se). Při vyprávění byla vždy každá dívka v místnosti sama, aby je přítomnost ostatních silně nenarušovala a hlavně neovlivňovala jejich vyprávěné příběhy.

Rozhovory dívek jsou přepsané tak, jak samy příběhy vyprávěly, nebylo do nich nijak zasahováno.

Příběh č. 1 Nikola

věk: 15 let

umístění do DDŠ: 11/2007

uskutečnění rozhovoru: 1.6.2018 od 15:15 hodin do cca 16:05 hodin (50 minut)

příčiny umístění dle dokumentace: záškoláctví, zneužívání návykových látek, nerespektování autorit rodičů ani učitelů, fyzické napadení matky, trávení času v závadové partě, trestná činnost – přepadení a oloupení starší pani, sebepoškozování, intimní styk před svým 15. rokem

„Než jsem přišla sem, tak jsem měla jít do diagnostáku, jenomže tam bylo plno, což bylo štěstí pro mě. Máma nepracuje, ta se stará o děti, mám ještě čtyři sourozence. Táta zametá chodníky, ale s tím se moc nebavím. Když mě sem přivezli, vůbec jsem tomu nechtěla uvěřit, že mi tohle mohli udělat. Ale vlastně se tomu už ani nedivím. Vždyť já jsem si doma dělala, co jsem chtěla. Když mi to ale nechtěli dát, tak jsem se začala řezat na ruku nebo nohou, a hned jsem všechno měla. Báli se, abych si něco neudělala. Všichni se mě doma báli. Do školy jsem chodila nerada. Když už jsem tam ale dorazila, ráda jsem pomlouvala ty „uťáplý šprtky“. Různě jsem si na ně vymýšlela. Chtěla jsem, aby se mě všichni všimali. Z učitelky jsem si nic nedělala, tý to bylo tak nějak jedno, co dělám. Pak si ale chodila stěžovat do ředitelny. Po škole jsme měli takovou perfektní partu, tam bylo legace. Jednou jsem s ní přepadla jednu stařenu, ale ona měla u sebe zrovna jen málo peněz. Chytli mě při tom, všichni utekli, takže jsem to slízla já. Tady se mi už docela líbí, ale stejně lepší je to doma. Partu už teda nemám, s mámou to tak docela jde, táta ten pořád maká, toho moc nemusím, ten mi pořád něco rozkazuje.“

Důvod umístění podle výpovědi dívky: nerespektování autority rodičů ani učitele, sebepoškozování, závadová parta, loupežné přepadení, záškoláctví.

Příběh č. 2 - Tereza

věk: 14 let

umístění do DDŠ: 6/2017

uskutečnění rozhovoru: 1.6.2018 od 16:15 hodin do cca 16:45 hodin (30 minut)

příčiny umístění dle dokumentace: záškoláctví, nerespektování autority rodičů i učitelů, problémové a nevhodné chování ve škole, znemožňování výuky vyrušováním, krádež v obchodě

„Tady jsem asi proto, že jsem dělala, co jsem neměla. Doma jsem měla problémy s tátou, který mě hodně hlídal, pořád po mě něco chtěl. Máma ta byla stejná jako on. Stejně jsem si dělala, co jsem chtěla já. Chodila jsem hodně za školu, měla jsem hodně neomluvených hodin, nepřipravovala jsem se do školy, nenosila jsem knížky ani to ostatní. Učitele jsem měla na háku. Někdy jsem si chodila do obchodu něco vzít, protože jsem o to nechtěla říkat tátovi. Víím, že jsem se chovala hrozně. Chtěla bych se zlepšit.“

Důvody umístění: nerespektování autority rodičů, záškoláctví, nerespektování autority učitelů, nenošení pomůcek na vyučování, krádeže.

Příběh 3 – Růža

věk: 16 let

den umístění do DDŠ: 12/2014

uskutečnění rozhovoru: 1.6.2018 od 16:55 hodin do cca 17:40 hodin (45 minut)

příčiny umístění dle dokumentace: nedostatečná péče, nerespektování autorit, vulgarita ke spolužákům, agrese, krádeže drobné, sebevražedné úmysly, ničení majetku – vandalismus, fyzické napadení spolužáků, návykové látky

„Já mám bratra, který je taky v děcáku, ale jinde. Tady není. Za mámou hodně jezdím, někdy se doma potkám i s bráchou. Ve škole mě neměli rádi, a já taky je taky ne. Nelíbilo se mi tam. Hodně často jsem šla jako do školy, ale pak jsem tam ani nedošla. Nemám ráda, když mi někdo něco poroučí, tak jako ve škole nebo doma. S učiteli jsme se hádala, byla jsem na ně někdy fakt hnusná, někdy jsem si i myslela, že po nich něco hodím. Furt mi něco nakazovali, že mám dělat, něco psát a tak. Na to se jim člověk vybodne. Než abych je

poslouchala, tak jsem si začala zpívat, chodit po třídě, koukala jsem z okna, taky jsem z něho chtěla hodně krát skočit, chtěla jsem se zabít, abych už měla od všech klid. Když jsem měla na něco chuť, tak jsem jim to vzala a snědla. Kdy Ź se mi někdo postavil do cesty, tak jsem do něho strčila, chtěla jsem mu ostříhat vlasy. Ve škole mě pořád řešili. Nic se jim na mě nelíbilo. I věci jsem jim tam ničila, rozbíjela jsem v nervech všechno, co bylo kolem. Ještě, že už jsem tady. Tady mám pokoj pro sebe, holky mě sice moc rádi nemají, ale dá se to vydržet. Hodně často jezdím domů.“

Důvod umístění: záškoláctví, nerespektování autority učitelů, vulgarita, agrese, sebevražedné úmysly, ničení majetku.

Příběh č. 4 - Kačka

věk: 16 let

den umístění do DDS: 2/2017

uskutečnění rozhovoru: 2.6.2018 od 15:15 hodin do cca 16:15 hodin (60 minut)

příčiny umístění dle dokumentace: záškoláctví, nerespektování autorit, toulky, zneužívání návykových látek, promiskuita

„Rodiče se rozvedli, protože máma bylo nevěrná tátovi a hodně krát. Pořád se hádali. Pak jsem byla svěřena do máminy péče. Do školy jsem moc nechodila, byla jsem tam drzá na všechny, nedělala jsme ve škole nic, ani úkoly. Všichni proti mně něco měli, tak jsem si to nenechala líbit. Ani doma se mi vůbec nelíbilo. V noci jsem utíkala z domova, buď jsem se vracela dlouho pozdě, nebo vůbec. Bylo mi jedno, co mi máma nebo táta povídá. S partou jsme kradli auta nebo jen věci, co v autě leželi. Měla jsme hodně kluků, hodně jsem si to s nimi užívala. Oni byli vždycky tak milý, ale po tom, už mě nějak neznali, nechťeli se se mnou už bavit, tak jsem si vždycky našla někoho jiného. Sex mě baví, a je jedno s kým. Asi od 13 let jsem šňupala pervitin, pak hlavně jsem ho užívala nitrožilně. Užívala jsem i THC. Pervitin jsem zkusila brát nitrožilně v partě, ve které se pořád pohybuju. Poprvé to bylo po prvním útěku z děcáku. Po detoxu, který byl potom, u mě zjistili hepatitidu A. Když jsem byla u mámy na první povolenice, tak jsem utekla a měsíc jsem byla na útěku, pak zase byl detox . Další útěk jsem měla asi po třech měsících, ze kterého jsem sama k matce vrátila, ale ta mě nechala převézt do diagnostáku na záchytku. Dobrovolně jsem se vrátila domů proto, že už jsem nezvládala ten stav, kdy mi drogy tak trochu přerostly přes hlavu. Na útěku jsem většinou byla u nějakého kámoše, skoro vůbec jsem nevycházela ven

a celý den a vlastně celý můj život se točil jen kolem drog. Byl to pořádný kolotoč, který nijak nešel zastavit. Když jsem se vrátila do děcáku, přišli mi na to, že mám syfilis, myslím akutní. Pak mě ho léčili. Byla jsem i v nemocnici, odkud jsem požádala, aby mě dali do léčebny na psychiatrii. Chtěla jsem se léčit ze závislosti na drogách. V léčebně se to ale nedalo vydržet, pořád mě říkali, že porušuju řád léčebny, kouřila jsem tam, vracela jsem se pozdě a tak mě z léčebny vyhodili. Byla jsem tam asi týden. Pak mě to hodně mrzelo. Když mě pouštěli, tak jsem se všech ptala, co můžu udělat, aby mě tam zase vzali. Už mi ale nevěřili, tak jsem skončila tady. Tady si na drogy ani nevzpomenu, ale horší je to vždycky, když jedu domů. Několikrát jsem si tam i dala, ale pokaždé na to tady přišli. Když mi ale zakázali jezdit domů, tak mi to bylo líto. Když mě po čase a to dlouhém, domů pustili, partě jsem se vyhýbala, drogy jsem si nedala. Parta už se nějak rozpadla.“

Důvod umístění podle dívky: užívání návykových látek, útky z domova, doma nebyla několik dní (toulání), nerespektování autority matky, pozdní noční příchody domů, často se opakující se neomluvená docházka do školy, drobná trestná činnost, drzé, agresivní, vulgární chování k autoritám, střídání partnerů na sex.

Příběh č. 5 Dani

věk: 13 let

den umístění do DDS: 9/2017

uskutečnění rozhovoru: 2.6.2018 od 16:25 hodin do cca 17:10 hodin (45 minut)

příčiny umístění dle dokumentace: záškoláctví, zneužívání návykových látek,

sebepoškozování, útky z domova, drobné krádeže, noční toulání, nerespektování autority matky, předčasné zahájení sex.života, únik z reality do nemoci

„Než jsem se sem dostala, byla jsem několikrát v Bohnicích, protože když jsem chodila na základku, tak se mi tam všichni posmívali. Líbit jsem si to nenechala, mlátila jsem je, hádala jsem se s nimi. Doma jsem se pak hádala s mámou. Do školy už jsem pak ani nechtěla chodit, tak jsem si vymýšlela, že mu pořád něco je, vynucovala jsem si zvracení, někdy jsem snědla hodně prášků na spaní, utíkala jsem z domova. Venku jsem si pak našla skvělou partu, se kterou jsme pařili na telefonech nebo noťasu, hulili jsme, co se dalo, sem tam jsme někoho o něco obrali. Bylo to skvělé. Do školy jsem chodila málo, máma mi psala omluvenky, jinak bych jí ukázala. Ona dělala, co jsem jí řekla. Táta ten doma s námi nebydlí, někdy se ozve, hodně pije, měla jsem ho ráda, jenomže když jsem byla před 2 lety

u babičky na Slovensku na prázdninách, tak tam byl i on a tak se ožral, že byl hnusnej, nadával, mlátil do všeho kolem, prostě jsem se ho bála, a dost bála, měla jsem strach, že mi něco udělá. Zprotivil se mi. Přes Facebook jsem poznala lidi, které jsem některé znala už z předchozí školy. Byla jsem s nima ráda, nic jiného mě nebavilo, ani škola, ani domov, ani máma. Ta mě pořád otravovala, že si promluvíme a že mi pomůže. Kašlala jsem na ní. Ve volném čase jsem byla pořád na počítači, s kamarádama, nic jiného se mi dělat nechtělo. Máma mě chtěla tahat na všelijaký výlety. To už se nedalo poslouchat, tak jsem v noci utíkala z domu, různě jsem se procházela, nejdřív sama, pak se ke mně přidal můj kluk. No, co jsme spolu zažili! Krása, ten miloval! Pak mě nechal, když mě převezli sem. No a tady se snažím chovat dobře, protože mi máma slíbila, když se hodně zlepším, vezme si mě na dlouhodobku.“

Důvod umístění: agresivní chování, záškoláctví, únik do nemoci, závadová parta, útoky z domova, toulání, nerespektování autority matky, předčasně zahájený sexuální život

Příběh č. 6 – Jana

věk: 15 let

den umístění do DDŠ: 12/2016

uskutečnění rozhovoru: 3.6.2018 od 15:15 hodin do cca 15:55 hodin (40 minut)

příčiny umístění dle dokumentace: agresivita, vulgarita, sebepoškozování, předčasný sexuální život, promiskuita, nerespektování autority rodičů

„Sem do děcáku jsem přišla z EPCHa z výchovňáku z Ostravy Hrabůvka. Tam jsem se nějak srovnala, už jsem tak nebláznila jako před tím, než mě tam dali. Doma jsem si totiž pořád něco dělala, nejvíc tedy asi jsem se řezala na zápěstí, někdy i na nohou. Hodně jsem se hádala s mámou, tedy vona vlastně není moje pravá máma, já jsem totiž adoptovaná. Furt jsme něco řešili a dohadovali se, a to i s tátou. Nadávala jsem jim, vyhrožovala jsem, že se zabiju, nebo že zabiju je. Víím, že jsem byla na ně hnusná, myslím, že jsem svým chováním deptala i mého nevlastního jako bratra, protože on musel za mě doma všechno dělat, a to jen proto, aby byl doma klid. Já, prostě jsem je doma až šikanovala, všichni měli ze mě strach. Než abych něco rozflákala nebo si něco udělala, tak prostě dělali všechno, co jsem chtěla. Myslím, že si i odfoukli, když mě tam dali.

Moc kamarádek jsem neměla, možná ani jednu. Spíš jsem znala hodně kluků, ráda jsem poznávala pořád někoho nového. Nevadil mi ani věk toho kluka nebo chlapa. S těma jsem si hodně rozuměla, oni byli tak milí. S nima jsem zažívala něco tak krásného, fakt

krásnýho, to se nedá ani povídat, moc na to vzpomínám. To tady jsme od kluků pořád vodděleny! Ještě, že aspoň jezdím často doma. Tam mám kluka, je mu 41 let, mám ho moc ráda.

V tom výchovnáku se mi ze začátku vůbec nelíbilo, s nikým jsem se radši moc nebavila. Nelíbili se mi tam ani vychovatelé. Pak jsem si nějak zvykla a sekala jsem dobrotu. Máma za mnou jezdila málo, bylo to hodně daleko. Pak mi slíbili, že by mě mohli dát někam blíž k domovu, teda když budu hodná a budu dělat, co oni chtějí. Tak jsem dělala, co chtěli. V Ostravě jsem byla dva roky, no a teď jsem tady. Už to tady ale moc nedávám. Pořád po mě někdo něco chce. Už abych byla pryč, prostě tady nechci být, chci domů ke svému Kájovi!“

Důvod umístění: hádky s matkou i s otcem, nadávky rodičům, nerespektování rodičů, ubližování bratrovi, střídání partnerů, sebepoškozování

Příběh č. 7 – Teri

věk: 15 let

den umístění do DDŠ: 11/2017

uskutečnění rozhovoru: 3.6.2018 od 16:05 hodin do cca 17:00 hodin (55 minut)

příčiny umístění dle dokumentace: záškoláctví, rodiče nezvládají výchovu, potulování –
pouliční život, závadová parta, užívání alkoholu

„Jsem tady, protože jsem nechodila do školy. Prostě se mi tam nechtělo chodit. S naší partou jsme chodili různě po městě nebo jsme se zašíváli do takové staré boudy. Tam jsme kecali a pili a jedli co, kdo přinesl. Někdy jsme zkusili i tvrdej, třeba vodku nebo i rum. Když jsem se pak vrátila domů, tak na mě všichni jen ječeli a nadávali mi, že to takhle už dál nepůjde. Zavolali na mě kurátorku. Pak jsem měla chodit do střediska, kde mi domlouvali, abych do školy chodila. Na chvíli to šlo, ale pak to tam začalo být nuda, no a tak jsem zase chodila za školu. Na konci roku jsem nedostala známku ze tří předmětů a ani po prázdninách jsem si to neopravila. Ráda jsem byla s tou naší partou. Na konci toho září jsem už měla skoro 80 neomluvených hodin, ještě k tomu jsem musela jít na potrat, no a tak se to zase začalo řešit. Kurátorka, která za mnou chodila, mi furt říkala, že do školy musím chodit, že mám povinnosti, které musím udělat a furt mi nutila, co mám dělat, abych už nebyla s tou partou, že mám začít sportovat nebo tak něco, prostě hlavně nechodit za kámošema. Jenže já radši jsem se poflakovala venku nebo taky v obchodáku, nejradši jsem nic nedělala. Taky jsem byla v nemocnici, mě tam odvezli policajti, mi naměřili skoro

jednu promile alkoholu. Dělali jsme bordel a někdo je na nás zavolal. Doma jsem byla skoro furt sama, táta chodil do práce už v 5 hodin. Když se večer vrátil, tak jsem mu nakecávala, že jsem ve škole byla. Pak jsem se mu ale vždycky přiznala. Někdy mě i do školy doved, ale hned jak odešel, tak jsem vzala roha, a stejně jsem tam nešla. Šla jsem na ulici. Domů jsem se vracela tak nějak v 9 hodin večer, někdy jsem přespala u kámošky, ale to už dlouho ne. Máma chodila do práce na směny, když šla na ráno, tak chodila taky moc brzy. Já měla budíka, ale stejně jsem nevstávala. Když šla na odpoledne, tak jsem vstala, někdy jsem i jako šla do školy, ale nikdy jsem tam nedošla. Když se to pak řešilo, tak máma nechtěla, abych měla ústavku, chtěla, abych měla dohled. Jenomže už jsem toho měla hodně a kurátorku jsem nikdy moc nebrala, tak mi dali ústavku. Tu jsem vlastně dostala za to, že jsem skoro vůbec nechodila do školy a voni chtěli, abych dodělala aspoň základku, taky že jsem nebrala a neposlouchala mámu s tátou. Vlastně jsem byla furt s kámoškama a kámošema buď v tý boudě nebo v obchodáku. No a tak jsem tady, to je asi tak všechno.“

Důvod umístění: záškoláctví, parta, alkohol, nerespektování rodičů, rodiče nezvládají výchovu, toulání.

Příběh č. 8 - Anička

věk: 14 let

den umístění do DDŠ: 4/2016

uskutečnění rozhovoru: 3.6.2018 od 17:10 hodin do cca 17:40 hodin (30 minut)

příčiny umístění dle dokumentace: záškoláctví, sebepoškozování, nedostatečná péče, nedostatečné podmínky pro péči a výchovu, nedůslednost ve výchově

„No já, já jsem tady asi možná kvůli mámě a tátovi. Voni se rozvedli, táta k nám hodně často chodil, hlavně nám nosil takový velký nákupy. Von pracoval jako zedník, tak si hodně vydělal. To máma práci nemá žádnou a ani jí asi nijak neshání. Řekli mi, že bych mohla jít domů, až máma zajistí dobrý bydlení, taky práci, aby měla, aby měla peníze, a taky až se bude o mě líp starat. Já vlastně ani nevím, jestli bych chtěla jít na stálo domů. Mě se tady líbí, mám tu kamarádky i kamarády, i když s těma se moc nemůžeme potkávat, i vychovatelé jsou docela dobrý. A hlavně bych asi měla strach z toho, že bych asi nechodila do školy. Škola mě nebaví, hlavně tam u nás, tam se mi pořád jen posmívali, nadávali mi. Hodně mě to štvalo, často jsem si i něco raději udělala, abych tam nemusela. Naštěstí mi to máma vždycky omluvila.“

Důvody umístění: neostatečné bytové, sociální i pracovní poměry, nedostatečná péče ze strany rodičů, záškoláctví, sebepoškozování

Příběh č. 9 - Evička

věk: 15 let

den umístění do DDŠ: 8/2016

uskutečnění rozhovoru: 4.6.2018 od 15:15 hodin do cca 15:45 hodin (30 minut)

příčiny umístění dle dokumentace: záškoláctví, útěky, pohlavní zneužívání,

neodůvodněné odchody ze školy, nezvládnutí výchovy ze strany matky, nerespektování matky, toulání, ve škole nepracuje, nenosí pomůcky, nerespektování učitele

„Já jsem sem přišla z děcáku z Písku. Tam jsem šla, že jsem chodila za školu. Máma to se mnou moc nedávala, prostě jsem jí měla na háku a dělala jsem si, co jsem chtěla. Tedy možná i co nechtěla, protože venku jsem musela dávat různým bezdřákům, S některým to bylo dobrý, ale některý tak smrděl, že bych z toho i teď možná blila. Ani v děcáku Písku, jsem do školy moc nechodila. Teda ze začátku jo, ale pak nějak ne, no. Do děcáku jsem se vracela pozdě, než jsem měla, nebo taky jsem se nevrátila vůbec, pak mě vždycky nahlásili na policajty. Taky jsem byla měsíc na útěku. Když jsem pak do školy někdy šla, tak jsem stejně neměla žádný pomůcky, ty se mi nechťeli tahat, ani jsem tam nic nedělala, nic jsem prostě neuměla, hodně často jsem ze školy jen tak odcházela. Tak mě z toho děcáku v Písku převezli sem, kde už do školy chodím, protože už nikam mě samotnou nepustí. Škola je tady v zařízení, jen přejdeme kousek od domku a jsme tam.“

Důvody umístění: záškoláctví, nerespektování matky, nezvládání výchovy matkou, pohlavní zneužívání, útěky, nenošení pomůcek do školy.

Příběh č. 10 - Nella

věk: 15 let

den umístění do DDŠ: 8/ 2016

uskutečnění rozhovoru: 4.6.2018 od 15:55 hodin do cca 16:55 hodin (60 minut)

příčiny umístění dle dokumentace: lhaní, nevyhovující bydlení, matka nezvládá její

výchovu, nerespektování autority matky, nekontrolované sexuální chování, zahájení sex. života před 13. rokem, sebevražedné úmysly

„Tak já jsem měla předběžko, byla jsem v diagnostáku v Plzni, protože jsme s mámou neměli kde bydlet. Pak máma našla bydlení na ubytovně, kde bydleli dělníci, nějaký cizinci, pořád tam byli policajti, protože tam pořád dělali nějak bordel. Mně se tam líbilo, byli to hezký chlapi, nechali se ode mě hladit a mazlit. Já se totiž hrozně ráda k někomu tulím, i ho líbám všude možně. Mámě se to moc nelíbilo, tak jsme vždycky radši někam vždycky zalezli a schovali se. Jsem zvyklá si dělat všechno po svém, nemám ráda, když mi do toho někdo mluví. Vždyť jsem hezká holka, každému se líbím, zbožňuju, když o mě kluci hezky mluví. Byste nevěřila, že už jsem spala s klukem ve 12ti letech. Bylo mu sice už skoro 30 let, na mě trochu starý, ale vůbec na to nevypadal. Ani o mně nevěděl, že mi je tolik. Pořád mě tak hezky hladil a líbal a opakoval mi, že jsem nádherná. No ale to bylo už dřív, škoda. Mámě jsem hodně lhala, když jsem si chtěla užít nebo tak něco, tak jsem si musela hodně vymýšlet. Dělala jsem si, co jsem chtěla, máma na mě byla krátká, V diagnostáku se mi moc nelíbilo, moc mě tam nebrali. Ráda vyprávím něco o životě, různé historky, ráda každého všechno naučím a to se jim asi moc nelíbilo. Měla jsem přítele, bydlel se mnou na ubytovně, tedy i s mámou, ta naštěstí nám do toho moc nekecala. Navštěvoval mě i s mámou v diagnostáku. S ním jsem ještě sex neměla. K sexu sem byla prvně donucena panem Kaňákem. Mámě jsem to řekla, ale policajtům jsme to nenahlásily, těm jsme to zapřeli. Táta s námi bydlel do mých desátých narozenin, pak se odstěhoval, ze začátku za mnou párkrát domů přijel, tedy asi 2x. Když mu pak máma volala, tak že se prej stydí za moje chování, a že už mě radši nechce ani vidět. Takže v děcku sem vlastně proto, jak nám řekli, že máma mi neměla dovolovat chodit a přespávat u mého o hodně staršího kamaráda, když mi bylo teprve 13. Toho mého kámoše znala jen z fotky, a fakt se jí líbil. Taky sem tady proto, že jsme neměli moc kde bydlet. Někdy jsme bydleli u báby, pak zase u kamaráda mámy, taky na ubytovně a tak jsme to furt nějak střídali. No a pak se někdo diví, že jsem měla s mámou problémy. Když sem byla u soudu a nařizovali mi tam ústavku, tak jsem jim tam ukázala, co je ve mně. Přeci jsem si to nechtěla nechat líbit. Vyhrožovala jsem jim tam, že se podřežu, vyskočím z okna, prostě se zabiju. Že prostě do děcáku sem nepůjdu, že bez mámy nebudu žít. Začala jsem tam obviňovat i tátu, že mě do děcáku dávají kvůli němu, že mi to on zařídil. Jenže, jak jsem se tam dověděla, tak táta s tím neměl nic společného a ani nevěděl, že mi nařizují ústavku, pak s tím ale taky souhlasil.“

Důvody umístění: Špatné bydlení, neadekvátní sexuální chování, velké sebevědomí, předčasný sex. život, lhaní, nerespektování matky, otec neplní rodičovskou roli, otec

vzdává výchovu dcery, výchovné problémy s nezletilou ze strany matky, vyhrožování sebevraždou.

Příběh č. 11 – Maudy

věk: 17 let

den umístění do DDŠ: 7/2016

uskutečnění rozhovoru: 4.6.2018 od 17:05 hodin do cca 17:40 hodin (35 minut)

příčiny umístění dle dokumentace: záškoláctví, zneužívání návykových látek, nerespektování autorit, toulky, útěky, závadová parta

„Tak já než jsem přišla sem, jsem bydlela jen s mámou, ta měla u nás nastěhovaného přítele a jeho kluka malýho. Pořád se jen hádali. Máma furt z domu utíkala, že už s ním nebude, pak se zase vrátila, no a tak to šlo pořád dokola. Furt řešili jen sebe. Jeho jsem neměla vůbec ráda, tak jsem mu to dávala taky furt sežrat, dělala jsem si, co jsem chtěla, ani mámu jsem neposlouchala. Do školy jsem moc nechodila, učení mě vůbec nebavilo, hádala jsem se i učitelkou i s ředitelem. Bylo mi to úplně šumák, co mi tam říkali. Měla jsem takovou partu, se kterou jsme se poflakovali po ulicích, kouřili jsme, taky nějaká ta tráva, alkohol. Máma mi za to nadávala, nesměla jsem nikam chodit. Ale já stejně utekla, a pak jsem se vrátila třeba až za týden nebo i za víc dní. No a teď jsem tady.“

Důvody umístění: nerespektování matky ani jejího přítele, neadekvátní chování k učitelům – nerespektování jejich autority, záškoláctví, parta, toulání, návykové látky.

Příběh č. 12 - Helča

věk: 17 let

den umístění do DDŠ: 12/2013

uskutečnění rozhovoru: 5.6.2018 od 15:15 hodin do cca 15:55 hodin (40 minut)

příčiny umístění dle dokumentace: nerespektování autorit, agresivita, toulky, vulgarita, útěky, sebepoškozování, manipulace s rodiči - testuje výdrž rodičů, útěky ze školy, narušování chodu školy, záškoláctví, negativní vliv party

„No tááák. Já jsem si doma dělala, co jsem chtěla. Táta s mámou jen zuřili, nějak jsme se nesnášeli dohromady. Voni mi furt něco nakazovali, furt jsem se měla učit. Hnusně jsem se hádala s fotrem, s mámou tedy taky, ale ne tak arogantně. Kvůli nim jsem taky musela chodit do psychocentra v Jihlavě, jenže já tam stejně nechodila, nebo když už jsem tam

došla, tak mi tam byli všichni k smíchu. Naštěstí to naši hned ukončili. Taky jsem pak byla dva měsíce v Helpu ve Středisku výchovné péče v Brně, kde jsem se s nima pořád hádala. Chtěla jsem totiž, aby mě dali na jinou školu, že v týhle už nechci být. Nelíbilo se mi tam. Když jsem chodila do školy, tak jsem spíš chodila za školu nebo jsem z ní utíkala. Při hodinách jsem ostatní schválně rušila v tom Helpu Taky jsem jim tam řekla, že se s rodičema nebavím, že je nesnáším, táta, že na mě furt křičí, a že všechno dělám špatně. Už jsem s nima nechtěla bejt. Fakt jsem se chtěla klidně i někam zahrabat nebo i jít nějak do ústavu, prostě jsem chtěla z té hnusný rodiny pryč a bylo jedno kam. Taky jednou, když jsem z diagnostáku šla na víkend domů, tak abych se doma zklidnila, tak jsem si žiletkou vyřezala nápis do ruky. Taky jsem měla kámoše, takovou partu, všichni byli zajímavější než doma. Tak asi takhle, no.“

Důvody umístění: Nerespektování rodičů, negativistický přístup k rodičům, testování výdrže rodičů, záškoláctví, neakceptování nastavených mantinelů, sebepoškozování parta.

Příběh č. 13 - Sába

věk: 14 let

den umístění do DDS: 5/2017

uskutečnění rozhovoru: 5.6.2018 od 16:05 hodin do cca 16:50 hodin (45 minut)

příčiny umístění dle dokumentace: záškoláctví, nerespektování autorit, nedostatečná péče, sociální problémy, nevyhovující bydlení, při vyučování je nepozorná, vyrušuje

„Mně se doma nelíbilo, teda my jsme ani domov vlastně neměli, neměli jsme ani peníze. Mám 7 sourozenců, ti jsou taky v děčáku, ale jinde. Dřív jsme bydleli ve Vrbce, tam jsme měli pronajatý dům, kde byl byt 1+1, dvůr a nějaký budovy okolo. Všechno bylo ale v hnusném dezolátním stavu. Spali jsme v té zadní místnosti na matracích, peřiny jsme neměli povlečené, všechno bylo špinavý. Nerada na to vzpomínám. Pak jsme se přestěhovali do domu do Vítova, zase pronajatýho. Tam už to bylo lepší, ale nejlepší to je tady. Do školy do Slaného jsem chodila nerada, taky proto jsme měla hodně zameškaných hodin, nebavilo mě to tam, moc jsem tam nedávala pozor, kamarádky ani kamarády jsem ve škole neměla, byla jsem taková samotářská. Doma už jsem nechtěla být, často mě mlátili tak jsem si došla na sociálku, kde jsem jim řekla, že domů nechci, že chci jít do děčáku do Ledce, kde jsou moje sestry a domů bych jezdila jako ony na víkendy a na prázdniny. Taky jsem jim řekla, že se už tolik nechci starat o sourozence a dělat domácí

práce, do kterých mě máma pořád nutí. S mámou jsem si přestala rozumět, pořád se hádáme.“

Důvody umístění: Sociální problémy – chybí bydlení, finanční prostředky, záškoláctví, nepozornost při vyučování, mnohočlenná sociálně slabá rodina, konflikty mezi ní a matkou.

Příběh č. 14 - Simča

věk: 16 let

den umístění do DDŠ: 3/2016

uskutečnění rozhovoru: 5.6.2018 od 16:55 hodin do cca 17:35 hodin (40 minut)

příčiny umístění dle dokumentace: domácí krádeže, nedostatečná péče, sebepoškozování, lhaní, špatná příprava do školy, nerespektování matky, útěky z domova

„Tak já jsem se doma špatně chovala. Hodně často u nás byla sociálka, že jsem byla špinavá, neumytá, taky že jsem se moc nepřipravovala do školy. S mámou jsme si přestali nějak rozumět. Já jí neposlouchala, dělala jsem si, co jsem chtěla. Večer jsem utíkala z domova, taky mě hodně krát hledala policie. Když jsem byla venku, tak jsem kradla, ale jen malý věci, jako třeba jídlo v obchodě, barevné kovy. Taky jsem žebřala peníze od lidí. Mám tři sourozence, všichni jsou starší a všichni byli tady taky. Já jsem nejmladší. Táta si mě chtěl vzít k sobě, ale neměl dobrý bydlení. Tady se mi líbí.“

Důvody umístění: Špatná péče rodičů, špatná příprava do školy, útěky z domova krádeže, žebrání, špatné bydlení.

Příběh č. 15 - Míša

věk: 17 let

den umístění do DDŠ: 9/2015

uskutečnění rozhovoru: 6.6.2018 od 15:15 hodin do cca 15:55 hodin (40 minut)

příčiny umístění dle dokumentace: záškoláctví, zneužívání návykových látek, nerespektování rodičů, útěky z domova, sexuální zkušenosti, sebepoškozování, fyzická agrese ke členům rodiny, parta

„Tak já jsem tady, protože to chtěla máma, protože je doma neposlouchám a dělám si, co chci já a ne, co chtějí voni. Dost často jsem utíkala z domova, taky jsem nebyla doma celý víkend nebo i celý týden, ale to bylo vždycky o prázdninách. Byla jsem u kamarádů.“

S nima jsem poznávala pořád něco novýho, lidi, názory, alkohol, marihuanu, ale i sex. Vlastně kvůli nim jsem nechodila ani do školy. Taky jsem byla v blázinci v Opařanech to hlavně proto, že jsem si často něco dělala, řezala jsem se, taky, že jsem utíkala z domova, hodně často jsem doma někoho napadala, a to jsem jim jen nenadávala, ale jsem je i mlátila, jsem se s nima rvala. Rodiče jsou rozvedení, rozvedli se, když jsem se narodila. Když mi byl rok, tak se k mámě nastěhoval jej přítel, kterého jsem měla za tátu. S mým pravým tátou se taky občas vidím, byl za mnou i v Opařanech.“

Důvody umístění: Nerespektování rodičů, útěky z domova, parta, zkušenosti s alkoholem, marihuanou, sexem, záškoláctví, sebepoškozování, fyzická i slovní agrese.

Shrnutí výsledků rozhovoru

Tab. č. 6 Příčiny umístění do Dětského domova v Sedlci-Prčici dle příběhů respondentek

Příčiny umístění/příběhy pod čísly	č.1	č.2	č.3	č.4	č.5	č.6	č.7	č.8	č.9	č.10	č.11	č.12	č.13	č.14	č.15	
Útěky z domova				*	*				*					*	*	5
Toulání				*	*		*				*					4
Nerespektování autority rodičů	*	*		*	*	*	*		*	*	*	*	*		*	12
Pozdní noční příchody				*												1
Drobná trestná činnost			*	*										*		3
Nerespektování autority učitelů	*	*	*								*					4
Sebepoškozování	*					*		*				*			*	5
Zavadová parta	*				*		*				*	*			*	6
Loupežné přepadení	*															1
Záškoláctví	*	*	*	*	*		*	*	*		*	*	*		*	12
Nenošení pomůcek do školy		*							*				*	*		4
Krádeže		*														1
Vulgarita, agrese			*		*										*	3
Sebevražedné úmysly			*							*						2
Návykové látky				*							*				*	3
Sex				*	*	*			*	*					*	6
Únik do nemoci					*											1
Alkohol							*								*	2
Rodiče nezvládají výchovu							*	*	*	*				*		5
Sociální problémy								*		*			*	*		4
Lhaní										*						1

Jak je z tabulky č. 7 patrné, největší podíl na umístění do DDS podle vyprávěných příběhů respondentek bylo **nerespektování autority rodičů**, což se objevilo ve dvanácti případech. Ve většině případů se dle výpovědí jednalo o nerespektování jak matky, tak i otce. Respondentky si byly vědomi toho, že neplnily jejich pokyny či pravidla, odmítaly se jim podřídit, vůči nim se chovaly drze, vulgárně až agresivně. Na vině také podle nich ale byly problematické, narušené vztahy uvnitř rodiny, dále rozvod rodičů, díky kterému byl negativně ovlivněn jejich psychický stav i chování, kdy se nacházeli v náročné porozvodové situaci mezi rodiči a často docházelo ke konfliktům, vzájemnému očerňování se, přetahování se o ně či jejich odmítání.

Rovněž ve dvanácti případech se objevila další příčina umístění do zmíněného zařízení, a to **záškoláctví**. Respondentky uváděly svůj odpor ke škole jak z důvodu zesměšňování ze strany spolužáků, tak i kárání ze strany učitelů pro velké požadavky v přípravě na vyučování i v nezvládání a lajdáctví v učivu. Dále uváděly špatné přizpůsobení se školnímu režimu, nechut' ke školní práci, ale rovněž také zmínili osobnost pedagoga, jeho nespravedlivé hodnocení a dělání rozdílů mezi žáky, lhostejnost k chování žáků, neřešení vážných situací. Důvodem záškoláctví byl ale také rozvrat rodiny, alkoholismus, kriminalita, nepříznivé sociální poměry, fyzické násilí v rodině, nezáměr rodiny o dítě a ztráta kontroly nad ním. Respondentky našly východisko z beznadějné situace a z nároků školního prostředí právě v absencích. Ve škole začali lhát, občas byly přistiženy při krádežích, pohybovaly se v závadových partách.

Na druhém místě se objevila **závadová parta** a překvapivě i problémy spojené se **sexem**, shodně v šesti případech. Parta jim dle respondentek dávala smysl do života, uspokojovala jejich touhy, naplňovala je po všech stránkách, zažívali s ní příjemné chvíle, krátili si v ní čas a zaháněli s ní nudu ať už kouřením, krádežemi, loupežným přepadením, experimentováním s drogami. Jako příčinu umístění spojenou se sexuálními problémy, často uváděly svůj brzký začátek se sexuálním životem ať už pro své potěšení či zábavu, tak pro potěšení druhých.

Shodně v pěti případech bylo podle příběhů respondentek příčinou jejich umístění v DDS **útěky z domova, sebepoškozování**, ale i **rodiče, kteří výchovu svého dítěte nezvládali**. K tomu, že utíkali z domova, je často vedly špatné rodinné vztahy, neustálé války s rodiči, řešené příliš tvrdými tresty, zákazy či hádkami, dále opilost rodičů a pozdější strach z nich. Sebepoškozování často považovali za důvod získání nějaké výhody či uspokojení a

zklidnění po zažití nějaké těžké chvíle, zlé události, náročné situaci (rozchod, hádky v rodině, škola, nesplnění požadovaného).

Respondentky, které se v DDS ocitli pro jejich špatnou výchovu ze strany rodičů, se zmínili o tom, jak jim rodiče umožňovali nechodit do školy a omlouvají jim absence, jak žili ve špíně, jak na ně neměli rodiče čas, jak z práce chodili unavení, a nechávali je trávit volný čas dle svého rozhodnutí, jak je nekontrolovali, jak jim bylo jedno, kde jsou.

Další příčina, která se objevila ve čtyřech případech, byla **toulání, nerespektování autority učitelů, nenošení pomůcek do školy, ale i sociální problémy.**

Za potulkami se dle respondentek ukrýval rozvrat rodiny, zanedbávající péče či neuspokojivé materiální podmínky, rovněž nuda, prázdnota či nevlastní rodič, dále vliv vrstevníků, party, závady ve školním prostředí.

Za nechutí ke školní práci spojená s nerespektováním pokynů učitele, odmítáním práce, neplněním úkolů i nenošením pomůcek na vyučování, agresivitou, vulgaritou, nerespektováním pravidel, neúctou k autoritě, znepríjemňováním výuky, špatnou přípravou na vyučování, provokací jak k učitelům, tak i spolužákům, ubližováním spolužákům, ničením školního majetku, atd. mohli z větší míry sami respondentky, ale rovněž také jejich rodiče, kteří se o vzdělávání svých dětí nezajímali a počítali s tím, že se škola o všechno postará. Rodiče často než aby stáli na straně školy, pomáhali dítěti proti škole, neboť z důvodu pocitu své viny odpustili dítěti i to, co by mu odpustit neměli. Pokud mělo dítě ve škole problémy a dva rodiče, kteří spolu bojovali o přízeň dítěte, se v situaci komu mají dát za pravdu, často přiklonili právě na stranu dítěte.

Za sociálními problémy často stála dle respondentek nejenom nezaměstnanost jednoho nebo obou rodičů, chudoba, nedostatečné bytové podmínky, nevyhovující či ztráta i absence bydlení, ale také narušené rodinné vztahy i konflikty vyvolané sociální nerovností.

Na pátém místě shodně ve třech případech se jednalo o **drobnou trestnou činnost, vulgaritu i agresi a návykové látky.**

Drobná trestná činnost byla u respondentek spojena s krádežemi v obchodě, krádežemi barevných kovů, krádežemi aut či vloupáním do nich a následným odcizením všeho, co se v autě nacházelo.

Za agresivitu lze považovat hrubou slovní či fyzickou agresi, úmyslné poškozování vybavení, majetku, či věcí někoho druhého.

Sprostými slovy respondentky často vyjadřovali negativní a silně citový postoj k lidem, kteří neuspokojovali jejich požadavky. Používali je k uvolnění svého vnitřního napětí.

Rizikovými faktory, které zvyšovaly pravděpodobnost experimentování s návykovými látkami nebo jejich užívání respondentkami byly jak ony samy, tak jejich rodina, ale i škola, kamarádi, parta. S experimentováním většinou začali z důvodu zvědavosti, chtěli vyzkoušet něco nového, ale také proto, že špatně pochopily škodlivost a efekt drog. V rodině pak závislost jednoho nebo obou rodičů na drogách, výskyt drog v rodině, užívání drog rodiči nebo sourozenci. Škola pak se svým neefektivním programem primární prevence, s nejasnými pravidly týkající se návykových látek, či nepřátelská atmosféra. V partě, kde respondentky chtěli získat extrémní postavení ve skupině či užívání drog kamarády, vazba na rizikovou skupinu či celou partu. Rovněž mezi rizikové faktory patřil snadný přístup respondentek k drogám (včetně alkoholu i tabáku), aktivní nabídka návykových látek, náhlá změna společenského klimatu, špatná ekonomická i sociální situace v rodině.

Sebevražedné úmysly a alkohol byly dalším důvodem, proč respondentky byly umístěny ve jmenovaném zařízení. Respondentky se často dostávaly do těžkých až záchvatových stavů, kdy měli potřebu se sebepoškozovat, měli sklony k ukončení života, nenávisť k sobě samé, neviděli smysl života. Byly agresivní jak k sobě, tak k okolí, Alkohol byl respondentkami užíván pro jeho snadnou dostupnost, pro jeho schopnost odbourat zábrany, navodit příjemnou náladu, povzbudit je. Rovněž díky němu si chtěli dokázat svoji dospělost.

Mezi příčiny umístění vyskytující se pokaždé v jednom případě patří podle příběhů respondentek také **pozdní noční příchody, loupežné přepadení, krádeže, únik do nemoci, lhaní.**

Jak je vidět z příběhů, respondentky jsou si vědomi, proč a z jakého důvodu se ocitli v zařízení pro výkon ústavní výchovy. Většina z nich si uvědomuje, že tím hlavní důvodem jsou právě ony. Až zde začínají litovat toho, jak se doma, ve škole či na ulici, na veřejnosti chovali.

Diskuze k výsledkům vlastního šetření a návrh řešení

Situovat dítě do výchovného zařízení, s nařízenou ústavní či uloženou ochrannou výchovou, patří mezi ty nejkrajnější situace v životě dítěte. Tyto situace se mohou dostavit díky spojení celé řady problémů, označovaných jako poruchy chování. Úbytek až ztráta bezpečí, opory, důvěry i jistoty v rodině patří mezi spouštěče poruch chování u vybraného

vzorku respondentek. Cílem šetření bylo zjistit, jaké jsou příčiny zařazení dítěte do vybraného ústavního zařízení.

Při šetření se pracovalo jen s omezeným výběrem a počtem respondentek, který je dán jak pohlavím, věkem, tak i rodinnou skupinou ve zmíněném zařízení. Jednalo se o dívky věkové skupiny mezi 13 – 18 rokem jedné rodinné dívčí skupiny v Dětském domově se školou v Sedlci-Prčici v období mezi 1.7. 2017 do 21.12.2017. S těmito dívkami byl veden rozhovor, ve kterém dívky vyprávěly své příběhy zaměřené na popsání problémů, jež předcházely umístění do zařízení, na situaci v rodině, na sourozence, na školu, partu, volný čas atd..

Rovněž pro získání bližších poznatků o respondentkách byla využita metoda rozboru dokumentace, zejména dokumentace spisová.

V následující tabulce č. 7 jsou uvedeny jednotlivé respondenty, u kterých jsou porovnány jejich důvody umístění do DDS Sedlec-Prčice získané analýzou dokumentace a analýzou rozhovoru. Pro lepší přehlednost jsou shodné důvody tučně zvýrazněny.

Tab. č. 7 Rekapitulace příčin umístění respondentek zjištěné analýzou dokumentace a analýzou rozhovoru

Jméno	Příčiny umístění dle dokumentace	Příčiny umístění dle výpovědi dívky při rozhovoru
Nikola	záškoláctví zneužívání návykových látek nerespektování autorit rodičů ani učitelů fyzické napadení matky trávení času v závadové partě trestná činnost – přepadení a oloupení starší paní sebepoškozování intimní styk před svým 15. rokem	záškoláctví nerespektování autority rodičů ani učitele, závadová parta, loupežné přepadení, sebepoškozování,
Tereza	záškoláctví nerespektování autority rodičů i učitelů problémové a nevhodné chování ve škole znemožňování výuky vyrušováním krádeže v obchodě	záškoláctví nerespektování autority rodičů, nerespektování autority učitelů, nenošení pomůcek na vyučování, krádeže
Růža	nedostatečná péče nerespektování autorit vulgarita ke spolužákům agrese krádeže drobné	 vulgarita, agrese,

	sebevražedné úmysly ničení majetku – vandalismus fyzické napadení spolužáků návykové látky	sebevražedné úmysly, ničení majetku záškoláctví, nerespektování autority učitelů,
Kačka	záškoláctví nerespektování autorit toulky zneužívání návykových látek promiskuita	často se opakující se neomluvená docházka do školy nerespektování autority matky, útěky z domova, doma nebyla několik dní (toulání), užívání návykových látek, střídání partnerů na sex pozdní noční příchody domů, drobná trestná činnost, drzé, agresivní, vulgární chování k autoritám
Dani	záškoláctví zneužívání návykových látek sebepoškozování útěky z domova drobné krádeže noční toulání nerespektování autority matky předčasné zahájení sex. života únik z reality do nemoci	záškoláctví, útěky z domova, nerespektování autority matky, předčasně zahájený sexuální život, agresivní chování, únik do nemoci, závadová parta, toulání, agresivní chování,
Jana	agresivita vulgarita sebepoškozování předčasný sexuální život promiskuita Nerespektování autority rodičů	Sebepoškozování střídání partnerů, nerespektování rodičů, hádky s matkou i s otcem, nadávky rodičům, ubližování bratrovi,
Teri	záškoláctví rodiče nezvládají výchovu potulování – pouliční život závadová parta užívání alkoholu	záškoláctví, rodiče nezvládají výchovu, toulání parta, alkohol, nerespektování rodičů,
Anička	záškoláctví sebepoškozování	záškoláctví, sebepoškozování

	nedostatečná péče nedostatečné podmínky pro péči a výchovu nedůslednost ve výchově	nedostatečná péče ze strany rodičů, nedostatečné bytové, sociální i pracovní poměry,
Evička	záškoláctví útěky pohlavní zneužívání neodůvodněné odchody ze školy nezvládnutí výchovy ze strany matky nerespektování matky toulání ve škole nepracuje, nenosí pomůcky nerespektování učitele	záškoláctví, útěky, pohlavní zneužívání, nezvládání výchovy matkou, nerespektování matky, nenošení pomůcek do školy
Nela	lhaní nevyhovující bydlení matka nezvládá její výchovu nerespektování autority matky nekontrolované sexuální chování zahájení sex. života před 13. rokem sebevražedné úmysly	lhaní špatné bydlení, výchovné problémy s nezletilou ze strany matky nerespektování matky, neadekvátní sexuální chování, předčasný sex. život, vyhrožování sebevraždou otec neplní rodičovskou roli, otec vzdává výchovu dcery, velké sebevědomí
Maudy	záškoláctví zneužívání návykových látek nerespektování autorit toulky útěky závadová parta	záškoláctví nerespektování autority toulání, parta, nerespektování matky ani jejího přítele, neadekvátní chování k učitelům, návykové látky
Helča	nerespektování autorit agresivita toulky vulgarita útěky sebepoškozování manipulace s rodiči - testuje výdrž rodičů útěky ze školy, narušování chodu školy záškoláctví negativní vliv party	nerespektování autorit, agresivita, toulky, vulgarita, útěky, sebepoškozování, manipulace s rodiči - testuje výdrž rodičů, útěky ze školy, narušování chodu školy, záškoláctví, negativní vliv party
Sába	záškoláctví nerespektování autorit nedostatečná péče	záškoláctví,

	sociální problémy - nevyhovující bydlení při vyučování je nepozorná, vyrušuje	sociální problémy – chybí bydlení, nepozornost při vyučování, finanční prostředky, mnohočlenná sociálně slabá rodina, konflikty mezi ní a matkou.
Simča	domácí krádeže nedostatečná péče sebepoškozování lhaní špatná příprava do školy nerespektování matky útěky z domova	krádeže, špatná péče rodičů, špatná příprava do školy, útěky z domova, žebrání, špatné bydlení.
Míša	záškoláctví zneužívání návykových látek nerespektování rodičů útěky z domova sexuální zkušenosti sebepoškozování fyzická agrese ke členům rodiny parta	záškoláctví, zkušenosti s alkoholem, marihuanou, nerespektování rodičů, útěky z domova, zkušenosti se sexem sebepoškozování, fyzická i slovní agrese parta,

Jak je z tabulky patrné příčiny umístění zjištěné jak rozbořem dokumentace, tak rozbořem rozhovoru se u jednotlivých respondentek většinou shodují. Z toho vyplývá, že všechny dívky si jsou vědomy důvodem svého umístění ve zmíněném zařízení.

Ze šetření vyplynulo, že prvotní nesnáz vychází z rodiny. V ústavním zařízení se dívky ocitly z často špatných sociálních podmínek, z dysfunkčního či naprosto nefunkčního prostředí rodiny. V ústavním zařízení jsou situovány většinou děti, u kterých jeden nebo oba rodiče měli sami problémy ve svých rodinách (Minuchin, 2013). Vzor vycházející z primární rodiny je hodně silný. Tento náš názor se ztotožňuje s názorem Smitha (2008).

U dětí je dosti důležité vypěstovat u nich pozitivní vzorce chování, a to již v raném věku, tedy do jejich šesti let, jak uvádí Nepomnyasch (2012). Špaňhelová (2010) ještě dodává, že v této etapě dítě nejvíc absorbuje vzorce chování od svého bezprostředního okolí. Děti, vyrůstající v rodině nefunkční, si tyto nevhodné vzorce chování odnáší i do dalších let vlastního života (Nakonečný, 2009). Trochu rozdílný názor uvádí Matoušek (2014), že sebehorší matka bývá lepší než vůbec žádná matka.

Šetřením bylo dále zjištěno, že u všech oslovených dívek se objevovaly sociálně patologické jevy, jako například záškoláctví, drogová závislost, alkoholismus, pohyb

v závadové partě, agresivita, vulgarita, trestná činnost a další, jež narušovaly rodinné vztahy. U většiny dívek nevyhovující návyky ze své rodiny propukali v celé síle právě v období jejich dospívání, což šetření prokázalo. Důvodů pro umístění jedinců je celá řada, většinou se však nejednalo o jednoznačné důvody, avšak především se jednalo o kumulaci více forem sociálně patologického jednání a chování jak na straně dítěte, tak na straně rodiče.

Návrh řešení

Ve většině výše uvedených případech lze jako hlavní řešení navrhnout umístění dívek na přechodnou dobu do náhradní rodinné péče či na krátkou dobu do zařízení pro děti vyžadující okamžitou pomoc, jejímž posláním je poskytnutí bezpečného zázemí a odborné pomoci jedincům, kteří se ocitli v ohrožení a v krizi a z různých důvodů nemohou setrvat ve své vlastní rodině. Dále rovněž provedení sanace rodiny, jejímž cílem by mělo být posilování rodičovských dovedností či nácviky rodičovského chování.

Závěr

Cílem bakalářské práce bylo zjistit a analyzovat důvody umístění dětí do Dětského domova se školou v Sedlci-Prčici, pobývajících či umístěných v DDS v jedné rodinné skupině v období od 1.7.2017 do 21.12.2017.

V teoretické části byly využity poznatky z odborné literatury, zákonů. V praktické části pro shromažďování dat, potřebných pro výzkumné šetření byla využita metoda analýzy dokumentace, zejména dokumentace spisová a metoda rozhovorů s vybranými dívkami, které na vybrané skupině pobývaly či byly průběžně umístěny.

Vypracování práce a zkušenosti načerpané v průběhu praxe v DDS Sedlec-Prčice nám umožnili dostat se více do problematiky ústavního zařízení, typu dětského domova se školou, jež jsou jednou z forem náhradní výchovné péče zastupující nefungující rodinu.

Cílem práce bylo zjistit příčiny umístění dívek do DDS. Bylo zjištěno, že na umístění dívek do tohoto zařízení nehrála hlavní roli jen jedna příčina, ale byl to soubor několika jevů, jež dohromady vytvořily důvod, proč bylo třeba dívku do DDS umístit.

Důvodem nejčastějšího umístění ve zmíněném zařízení dle analýzy dokumentace bylo: na prvním místě: nerespektování rodičů; na druhém místě: záškoláctví; na třetím místě: psychiatrické problémy; na čtvrtém místě: problémy se školou, toulání, útoky z domova; na pátém místě: problémy spojené s rodinou a návykové látky; na šestém místě: sexuální problémy, pohyb v závadové partě; na sedmém místě: vulgarita, agresivita, trestná činnost; a na osmém místě: promiskuita, lhaní. Také z výsledků analýzy příběhů bylo umístění do ústavního zařízení determinováno sociálně patologickými jevy, mezi které patřilo nerespektování autority rodičů, záškoláctví; na druhém místě: závadová parta, problémy spojené se sexem; na třetím místě: útoky z domova, sebepoškozování, rodiče nezvládají výchovu dítěte; na čtvrtém místě: toulání, nerespektování autority učitelů, nenošení pomůcek do školy, sociální problémy; na pátém místě: drobná trestná činnost, vulgarita, agrese, návykové látky; na šestém místě: sebevražedné úmysly, alkohol; na sedmém místě: pozdní noční příchody, loupežné přepadení, krádeže, únik do nemocí, lhaní.

Ve větší míře jsou zjištěné příčiny umístění do zmíněného zařízení shodné jak díky analýze dokumentace, tak díky rozhovoru s respondentkami, jak je patrné z předchozích tabulek. Například v tabulce č.5 je vidět, že největší podíl na umístění je nerespektování rodičů a to u 13 dívek z celkového počtu 15. Dále to bylo záškoláctví u 11 dívek, u 9 dívek to byly

psychiatrické problémy. Shodně v osmi případech to byly problémy související se školou a toulání či útěky. Následovaly problémy související s rodinou a návykové látky, shodně u sedmi dívek. U šesti dívek to byly jak sexuální problémy, tak i závadová parta. Trestná činnost i vulgarita se objevila u pěti dívek z patnácti. Ve dvou případech se u dívek vyskytla i promiskuita či lhaní.

Z praktických zkušeností i ze zkušeností při účasti u rozhovoru, kdy dívky vyprávěli své příběhy zaměřené na údaje týkající se důvodů umístění do zmíněného zařízení měla největší podíl na umístění do DDS rodina, ať už matka, otec nebo oba, prostě ten, kdo se měl o ně starat. Respondentky se svěřovaly, že se o ně rodiče nestarají, protože jsou více méně často opilí, agresivní, vulgární, nemají o ně zájem, nezajímá je, co dělají, jak tráví svůj volný čas, natož jaký mají prospěch ve škole, či jak se chovají.

Rodiče ve svých dětech často vidí sami sebe, neboť ani oni se učit nemuseli, nemuseli chodit do školy, pomáhat či někoho poslouchat. Nikomu nevadily pozdní návraty domů či několikadenní jejich nepřítomnost doma, nevadilo nikomu, že místo docházky do školy se šlo na ulici, do parku, na nádraží, kde se setkávali s různými lidmi.

Dle našeho uvážení se domníváme, že hlavní důvod jejich umístění do DDS je vždy právě problém související s péčí o dítě, ať už se jedná o úplnou či neúplnou rodinu; rodinné prostředí, jež by dítěti mělo poskytovat dostatek péče, zájmu o něj, nápadů na trávení volného času, apod. Pokud by dítě vyrůstalo v harmonickém, klidném, nestresujícím rodinném prostředí zabezpečující a poskytující mu pocit lásky, jistoty, bezpečí, ale také náměty na trávení jejich volného času, by se dítě tak v mnoha případech nemuselo uchýlovat k záškoláctví, k experimentování s návykovými látkami, zejména s alkoholem, ke kouření a především k nevhodným kamarádům a partě, jež je motivují tím nesprávným směrem.

Seznam použitých informačních zdrojů

BECHYŇOVÁ, Věra a Marta KONVIČKOVÁ. 2011. *Sanace rodiny: [sociální práce s dysfunkčními rodinami]*. Vyd. 2. Praha: Portál. ISBN isbn:978-80-262-0031-4.

DUNOVSKÝ, Jiří. 1999. *Sociální pediatrie: vybrané kapitoly*. Praha: Grada. ISBN 80-716-9254-9.

FISCHER, Slavomil a Jiří ŠKODA. 2014. *Sociální patologie: závažné sociálně patologické jevy, příčiny, prevence, možnosti řešení*. 2., rozš. a aktualiz. vyd. Praha: Grada. ISBN 978-80-247-5046-0.

FISCHER, Slavomil. 2006. *Sociální patologie: propedeutika*. Ústí nad Labem: Univerzita J.E. Purkyně. ISBN 80-7044-812-1.

GIDDENS, Anthony, SUTTON, Philip W. 2013. *Sociologie*. Praha: Argo. ISBN 978-80-257-0807-1.

HAVLÍK Radomír. 2002. *Úvod do sociologie*. Praha: Karolinum. ISBN 978-80-246-1385-7

HELUS, Zdeněk. 2007. *Sociální psychologie pro pedagogy*. Praha: Grada. ISBN 978-80-247-1168-3.

HENDRYCH, Dušan. 2009. *Právníkový slovník*. 3., podstatně rozš. vyd. V Praze: C.H. Beck. Beckovy odborné slovníky. ISBN 978-80-7400-059-1.

HOLUB, Milan, Hana NOVÁ, Lubomír PTÁČEK a Jana SLADKÁ HYKLOVÁ. 2011. *Zákon o rodině: s komentářem, judikaturou a předpisy souvisícími*. Praha: Linde. ISBN 978-80-87212-96-7.

JANSKÝ, Pavel. 2014. *Dítě s problémovým chováním a náhradní výchovná péče ve školských zařízeních pro výkon ústavní a ochranné výchovy*. Hradec Králové: Gaudeamus. Recenzované monografie. ISBN 978-80-7435-534-9.

JEDLIČKA, Richard. 2004. *Děti a mládež v obtížných životních situacích: nové pohledy na problematiku životních krizí, deviací a úlohu pomáhajících profesí*. Praha: Themis. ISBN 80-7312-038-0.

JEDLIČKA, Richard. 2015. *Poruchy socializace u dětí a dospívajících: prevence životních selhání a krizová intervence*. Praha: Grada. ISBN 978-80-247-5447.

KALEJA, Martin. 2014. *Determinanty edukace sociálně vyloučených žáků z pohledu speciální pedagogiky*. Ostrava: Ostravská univerzita v Ostravě, Pedagogická fakulta. ISBN 978-80-7464-544-0.

KRAUS, Blahoslav a Věra POLÁČKOVÁ. 2001. *Člověk - prostředí - výchova: k otázkám sociální pedagogiky*. Brno: Paido. ISBN 80-731-5004-2.

KRAUS, Blahoslav. 2014. *Společnost, rodina a sociální deviace*. Hradec Králové: Gaudeamus. Recenzované monografie. ISBN 978-80-7435-411-3.

KRAUS, Blahoslav. 2015. *Životní styl současné české rodiny*. Hradec Králové: Gaudeamus. ISBN 978-80-7435-544-8.

MATOUŠEK, Oldřich a Andrea MATOUŠKOVÁ. 2011. *Mládež a delikvence: možné příčiny, struktura, programy prevence kriminality mládeže*. Vyd. 3., aktualiz. Praha: Portál. ISBN 978-80-7367-825-8.

MATOUŠEK, Oldřich a Hana PAZLAROVÁ. 2010. *Hodnocení ohroženého dítěte a rodiny v kontextu plánování péče*. Praha: Portál. ISBN 978-80-7367-739-8.

MATOUŠEK, Oldřich, Hana PAZLAROVÁ a Lenka BALDOVÁ. 2008. *Individuální plánování služeb u ohrožených dětí a mladistvých s důrazem na děti odcházející z ústavní výchovy*. Praha: Člověk hledá člověka. ISBN 978-80-254-2756-9

MATOUŠEK, Oldřich. 2008. *Slovník sociální práce*. Vyd.2, přeprac. Praha: Portál. ISBN 978-80-7367-368-0

MATOUŠEK, Oldřich. 2003. *Slovník sociální práce*. Praha: Portál. ISBN 80-7178-549-0.

MATOUŠEK, Oldřich. 2007. *Sociální služby: legislativa, ekonomika, plánování, hodnocení*. Praha: Portál. ISBN 978-80-7367-310-9.

MATOUŠEK, Oldřich a Hana PAZLAROVÁ. 2014. *Hodnocení ohroženého dítěte a rodiny: v kontextu plánování péče*. 2., rozš. vyd. Praha: Portál. ISBN 978-80-262-0522-7.

MINUCHIN, Salvador. 2013. *Rodina a rodinná terapie*. Praha: Portál. ISBN 978-80-262-0371-1.

- MIOVSKÝ, Michal. 2010. *Primární prevence rizikového chování ve školství*. 1. vyd. Tišnov: Scan. ISBN 978-80-87258-47-7.
- NAKONEČNÝ, Milan. 2004. *Základy psychologie*. Praha: Academia. ISBN 80-200-1290-7.
- NAKONEČNÝ, Milan. 2009. *Sociální psychologie*. Vyd. 2., rozš. a přeprac. Praha: Academia. ISBN 978-80-200-1679-9.
- PEŠATOVÁ, Ilona. 2006. *Vybrané kapitoly z etopedie*. 2., upr. vyd. Liberec: Technická univerzita v Liberci. ISBN 80-7372-087-6.
- PROCHÁZKA, Miroslav. 2012. *Sociální pedagogika*. Praha: Grada. ISBN 978-80-247-3470-5.
- PRŮCHA, Jan, Jiří MAREŠ a Eliška WALTEROVÁ. 2003. *Pedagogický slovník*. 4. aktualiz. vyd. Praha: Portál. ISBN 80-7178-772-8.
- PTÁČEK, Radek. 2006. *Poruchy chování v dětském věku*. Praha: Vzdělávací institut ochrany dětí. ISBN 80-869-9181-4.
- ROZSYPALOVÁ, Marie, Alena MELLANOVÁ a Věra ČECHOVÁ. 2003. *Psychologie a pedagogika I: pro střední zdravotnické školy*. Praha: Informatorium. ISBN 80-7333-014-8.
- SEKERA, Ondřej. 2009. *Identifikace profesních aktivit vychovatelů výchovných ústavů a dětských domovů*. Ostrava: Ostravská univerzita v Ostravě. ISBN 978-80-7368-728-1.
- SLOMEK, Zdeněk. 2010. *Etopedie*. Praha: Univerzita Jana Amose Komenského. ISBN 978-80-86723-84-6.
- SMITH, B., D., 2008. Child Welfare Service Plan Compliance: Perceptions of Parents And Caseworkers. Families in Society: The Journal of Contemporary Social Services. Washington D.C.: Aliance Headquarters. 89 (4), 521–532, doi: <http://dx.doi.org/10.1606/1044-3894.3818>.
- SOBOTKOVÁ, Veronika. 2014. *Rizikové a antisociální chování v adolescenci*. Praha: Grada. ISBN 978-80-247-4042-3.
- STODŮLKOVÁ, Eva a Eliška ZAPLETALOVÁ. 2011. *Pedagogika pro střední školy*. Beroun: Machart. ISBN 978-80-87517-22-2.

ŠPAÑHELOVÁ, I., 2010. Dítě a rozvod rodičů. Praha: Grada, Pro rodiče. ISBN 978-80-247-3181-0

VÁGNEROVÁ, Marie. 2004. *Psychopatologie pro pomáhající profese / Marie Vágnerová*. Vyd. 3., rozš. a přeprac. Praha: Portál. ISBN 80-717-8802-3.

VÁGNEROVÁ, Marie. 2005. *Vývojová psychologie I.: dětství a dospívání*. Praha: Karolinum. ISBN 80-246-0956-8.

VALENTA, Milan a kol., 2015. Slovník speciální pedagogiky. Praha: Portál. ISBN 978-80-262-0937-9.75

VALENTA, Milan. 2014. *Přehled speciální pedagogiky: rámcové kompendium oboru*. Praha: Portál. ISBN 978-80-262-0602-6.

VOJTOVÁ, Věra, PIPEKOVÁ, Jarmila. 2010. *Kapitoly ze speciální pedagogiky*. 3., přeprac. a rozš. vyd. Brno: Paido. ISBN 978-80-7315-198-0.

VOJTOVÁ, Věra. 2010. *Inkluzivní vzdělávání žáků v riziku a s poruchami chování jako perspektiva kvality života v dospělosti*. Brno: Masarykova univerzita. ISBN 978-80-210-5159-1.

VOJTOVÁ, Věra. 2013. *Kapitoly z etopedie I*. 3. vyd. Brno: Masarykova univerzita. ISBN 978-80-210-6311-2.

VÝROST, Jozef a Ivan SLAMĚNÍK. 2008. *Sociální psychologie*. 2., přeprac. a rozš. vyd. Praha: Grada. ISBN 978-80-247-1428-8.

Zákon č. 109/2002 Sb. *o výkonu ústavní výchovy nebo ochranné výchovy ve školských zařízeních a o preventivně výchovné péči ve školských zařízeních a o změně dalších zákonů*

Zákon č. 333/2012 Sb., *kterým se mění zákon č. 109/2002 Sb., o výkonu ústavní výchovy nebo ochranné výchovy ve školských zařízeních a o preventivně výchovné péči ve školských zařízeních a o změně dalších zákonů, ve znění pozdějších předpisů, a další související zákony*

Zákon č. 218/2003 Sb. *o odpovědnosti mládeže za protiprávní činy a o soudnictví ve věcech mládeže a o změně některých zákonů (zákon o soudnictví ve věcech mládeže)*

Vzdělávání dětí s poruchou chování [online] [cit. 11.10. 2018]. Dostupné z: <https://www.sancedetem.cz/cs/hledam-pomoc/deti-se-zdravotnim-postizenim/vzdelavani-deti-se-specialnimi-potrebami/vzdelavani-deti-s-poruchou-chovani.shtml>

Bad regist!. *National Center for Biotechnology Information* [online]. [cit. 11.11.2018]. Dostupné z: <https://www.ncbi.nlm.nih.gov/pmc/articles/PMC3565425/> - (NEPOMNYASCHY, Lenna; Magnuson. Child support and young children's development. Social Service Review).